Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

й 1921 оной 21-hээ гарана | № 3 (17126) | 1986 оной январиин 4, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

Гарахаяа байhан жэл Эб найрамдалай жэл болохо юм гэжэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци соносхоо. Энэ Эб найрамдалта жэлэй эб найрамдалта арбан жэл болохынь түлөө, эб найрамдалай, этигэл найдалай ба харилсаа холбооной эрхэ байдалда хүн түрэлтэнэй XXI зуун жэлдэ орохынь түлөө Советскэ Союзда бидэ тэмсэнэбди.

М. С. ГОРБАЧЕВ.

1986-дахи ОН

жэл бүрин эрхээ эзэлбэ. Бидэ тэ-
гталгада онсо мэдэрэлтэйгээр, hа-
олтойгоор бэлдэhэн байгаабди. Энэ
инскэ партиин XXVII съездын жэл,
арбан хоёрдохи табан жэлэй тү-
жэл боложо, манай социалис Эсэ-
й түүхэ-бэшэгтэ орохо юм. Энэ
усадшье онсо шэнжэнүүд бии бай-
шье эдэ бүгэдэ жэлэй ниитэ шэн-
рта гол зүйлнүүд боложо үлэхэл.
удаадахи hарада хүдэлмэринэй эхил-
тийна съездын шиидхэбэринүүд,
табан жэлэй түсэбүүдтэй таhарша-
оотой манай хүсэл эрмэлзэлнүүд
бществын ажабайдалай бүхы ор-
далые тодорхойлхо байна.

идэ ехэ хараа түсэбүүдтэйгээр би-
жэлые угтабабди. КПСС-эй ЦК-гай
на секретарь М. С. Горбачевой
елевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, совет
энэ жэлэй хандалгын үгэнүүд би-
1986-дахи ондо hайн hайхан үреэл
рностобо. КПСС-эй Центральна Ко-
СССР-эй Верховно Соведэй Пре-
й, СССР-эй Министрнүүдэй Сове-
эhөө хандаhан шэнэ жэлэй үнэн
амаршалганууд бүхы совет хү-
манай агууехэ Эхэ ороной арадуу-
й эетэй бүлэдэ, хүдэлмэришэн ан-
ахозно таряашадта, арадай интел-
э, дайнай ба ажалай ветерануудта,
агалан ажалые, Агууехэ Октябриин
нуудые бата найдамтайгаар сахин
аг совет сэрэгшэдтэ, ажалай ба дай-
ахтада жагсажа, түрэл газарhаа хо-
эжэ байгшадта зорюулагданхай.

хи он түүхэдэ оробо, гэбэшье пар-
арадай хүсэл зоригоор тэндэ эхи-
юумэн оршон гараад байhан жэл-
орошэмтэйгээр үргэлжэлүүлэгдэхэ
Бидэ ехэ хэрэгүүдые бэелүүлхын
оршэмтэйгээр, ехэ дэбжэлтэтэйгээр
э, оронойнгоо социально-эконо-
хүгжэлтые хурдадхаха гэhэн зорил-
табинабди. Гэбэшье бидэ КПСС-
й апрелиин (1985 он) Пленумэй то-
он замай эхиндэ, хуушарhан юу-
нал бодолые, дадалшье hаа, мүнөө
гүй болоhон зүйлнүүдhээ, хандаса-
айн гайхангүй арсажа, бүри эр-
ажал ябуулгха эрилтэ табиhан орёо
хүдэлмэриин, асари ехэ хубилалта-
эгээл эхиндэ дабшанабди гэжэ шэ-
эй хандалга соо тэмдэглэгдэнэ.
о амжалтатайгаар хүдэлхын тула
үндэр ехэ эдэбхи үүсхэл, зохёохы
а сагаар мүндэлhэн бүхы шэнэ, тү-
эз залан сэхээр дэмжэлгэ иланганя
удха шанартай.

най айхабтар ехэ хүдэлмэри хү-
Арадай ажахын хүгжэлтые дээшэ-
эрдэм-техникын дэбжэлтые хур-
ажахы эрхилэлгын түрүү онол ар-
оролгые болото дээрэнь бэелүүл-
омикын байгуулалтые нарижуулан
улха гээшэ СССР-эй Верховно Со-
атаhан 1986 оной Гүрэнэй түсэбэй
энжэнь болоно. Түүхэй эдэй, түли-
ээ хүсэнэй ба ажалай нөөсэнүүдые
арьбадхажа, хүгжэлтын эршэ дэли-
дадхаха гээшэ тон шухала удха ша-
байна. Агропромышленна комплек-
алшадай урда харюусалгатай зорил-
табигдана: 1986 ондо тэрэниие хүг-
хүтэлбэрилгын гуримые шэнэдхэн
лгын оршон байдалда үнгэрхэ юм.
рьна барилгын эршэ дэлисые ни-
эшэлүүлхээр хараалагдана. Манай
кын, эрдэм-техникын дэбжэлтын
м алхамуудай дулдыдадаг hалбари-
гол анхарал хандуулагдаха байна.
н гараад байhан жэлдэ экономи-
оёлой талаар, социальна hалбари-
энэй бэелүүлхые хараалhан бүхы
нэн түрүүн ажалша хүн тухай, бүлэ
hайнаар ажаhуухынь, ажалла-
ула совет хүнүүдэй ажабайдалай
алые hайжаруулха тухай анхарал
лгоср нэбтэрэнхэй байна.

р энээнэй тула хүн бүхэн хүдэл-
гоо газарта шэнэ жэлдэ hайнаар
ка ёhотой. Манай ниитын аша ту-
энэй хүн бүхэнэй аша туhа маа-
надhаа бултанhаамнай, туд бүхэнhөөмнай дулдыдаха байна. Эгээл тиимэhээ ажалша коллективүүдтэ унжагайржа байнгүйгоор энэ жэлые эхилжэ, түрүүшын үдэрhөө хойшо ехэ эмхи гуримтайгаар, үүсхэл эдэбхитэйгээр даалгагдаhан хэрэгэйнгээ түлөө ехэ харюусалгатайгаар ажаллаха, гурим болон журамые бэхижүүлхэ шухала. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ, бүхы табан жэлдэ тодорхой эршэ дэлисэ олгогдохо ёhотой. Партийна ба совет эмхинүүд, профсоюзууд болон комсомол, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд энээн тухай анхаралаа хандуулха уялгатай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, продукциин шанарые hайжаруулхын, түрүү коллективүүд болон үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэлые оролдосотойгоор нэбтэрүүлхын, ажахыгаа гамтай hайнаар арьбалалта ехэтэйгээр эрхилхын түлөө социалис мүрысөө жэлэй түрүүшын үдэрhөө хойшо үргэноор дэлгэрүүлхэ шухала.

КПСС-эй XXVII съезд жэлэй гол политическэ үйлэ хэрэг болохо юм. Совет хүнүүд хаа хаанагүй тэрэниие нэрэтэй сопотойгоор угтахые бэлдэжэ байна. Партийна организацинуудта тоосоото-hунгалтын кампани үргэлжэлhөөр — областной болон хизаарай партийна конференцинүүд үнгэргэгдэнэ, союзна республиканүүдай Компартинуудай съезднүүд hаяар эхилхэ юм. Съездын үзэмжэдэ табигдаха ёhотой КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын, дурадхагдаhан хубилалтануудтай партиин Уставай, 1986 — 1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектнүүдые — теоретическэ болон политическэ гол шухала документнүүдые бүгэдэ арад зүбшэн хэлсэжэ байна. Оронойнгоо ба хуби заяанайнгаа эзэн байлгын мэдэрэлээр, ажал хэрэгүүдые hайжаруулха гүнзэгы hанал бодолоор, ниитын хэрэгтэ горитой ехэ хубитаяа оруулха хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрэнхэй хэды олон үнэтэ шухаг дурадхалнууд, эрэлхэг зоримгой hанал бодол хэлэгдээ гээшэб. hүүлэй үедэ партиин абаhан экономическа хэмжээнүүдые, политическэ алхамуудые бүгэдэ арадай эдэбхитэйгээр дэмжэлгэ эдэ бүгэдын саана далдалагдана. КПСС-эй XXVII съездэдэ бэлдэлгэhээ эхитэй хүнүүдэй патриотическа hанал бодолые али болохоор дэмжэхэ, эбтэй эетэй зохёон байгуулхы оршон байдалда шэнэ амжалтанууд, шэнэ туйлалтанууд тээшэ, ажабайдалай шэнэ шэнжэ шанар тээшэ, социально-экономическа ба оюун ухаан бодолой хүгжэлтын шэнэ орьёл оодэ дабшаха шухала.

Бидэ, совет хүнүүд, аха дүү социалис оронуудай арадууд, дэлхэйн олон миллион хүнүүд амгалан тайбан байдал тухай хүсэл эрмэлзэлтэйгээр шэнэ жэлые угтабабди гэжэ хэлэхэдээ хэтэрүүлнэ бэшэбди. Бидэ дайн дажарые хүсэнэгүйбди, ядерна дайнай аюулые хүсэнэгүйбди. Манай түсэбүүд болон hанаашалганууд манай ажал хэрэгүүдэй амгалан тайбан, зохёон байгуулхы шэнжэтэй байhые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулна. Манай гадаадын политическэ hанаашалганууд дотоодын политикын иимэ эб найрамдалта шэглэлтэй нягта холбоотой юм. Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүд олон миллион хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ этигэл найдал түрүүлнэ. СССР болон бусад социалис оронуудай уласхоорондын харилсаае гуримшуулан hайжаруулхын тула эб найрамдалай хэрэгые улам эршэмтэйгээр батадхана.

Соведүүдэй орон Агууехэ Октябриин замаар нэрэтэй солотойгоор, бата найдамтайгаар дабшана. 1986 он — энэ замда үшөө нэгэ түүхэтэ шата мүн. Тэрэ шэнэ амжалтануудай, зохёохы ажалай, бата эб найрамдалай ба hайн тээшэ хубилалтануудай жэл болог лэ гэжэ совет арадта зорюулагдаhан шэнэ жэлэй хандалга дотор хэлэгдэнэ. Тэрэ гэр бүхэндэ, айл бүлэ бүхэндэ баяр жабхалан, зол жаргал түхөөг лэ!

(«Правдын» январиин 2-ой түрүү бэшэг).

К. Ливингстоной хандалгада М. С. ГОРБАЧЕВОЙ үгэhэн харюу

Хүндэтэ господин Ливингстон,

ядерна дайнай аюулhаа арадуудые аршалан хамгаалхын тула хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаха шухала байhан тухай мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй танай хандалгатай анхаралтайгаар танилсабаб. Дэлхэй дээрэхи оршон байдалай аюултай хүгжэлтөөр танай Эсэгэ оронойхидой hанаагаа зобожо байhые Советскэ Союзда гүйсэд hайнаар ойлгоно.

Хүн түрэлтэн түүхынгээ уршаг түбэгтэй үе сагта хүрэжэ ерээд байна. Амидарха гү, али бүхы юумэ усадхан үгы хэхэ хоёрой али нэгыень шэлэхэhээ ондоо юумэн үгы болонхой. Мүнөө хүнүүдэй ерээдүй тухай анхарал оролдолгые найдажа даалгадаг бүхы политическэ ажал ябуулагшадай урда үргэн ехэ гүрэн түрын хандаса, жэжэхэн, хара амяа хараhан аша туhаhаа үлүү дээшээ гараха шадабари, эб найрамдалай хуби заяанай түлөө гүрэнүүдэй хамтын ба өөрынь харюусалгые бүри гүйсэд дүүрэнээр ойлгохо мэдэрэл хэзээ хэзээнэйхидэ орходоо үлүү ехээр табигдана бшуу.

Советскэ Союз тодо хурса, залан сэхэ эб найрамдалта хараа шэглэлээр дабшахадаа, буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргаха харгы замые хаахын, ядерна буу зэбсэгүүдые али бүхы талаhаа хороохын, эсэсэй эсэстэ тэдэниие бүри хүсэдөөр усадхахын тула өөhэдhөөнь дулдыдаhан бүхы юумэ хэнэ. Танай хандалга дотор хэлэгдэhэн шухала удха шанартай энэ шэглэлээр бэелүүлэгдэжэ байhан бүтэмжэтэй hайн алхамууд Советскэ Союзда хабаатайл. СССР ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн уялга абаа, ядерна бүхы туршалгануудые нэгэ талаhаа болюулаа. Энэ талаар үгэеэ ойлголсожо, хэлсээ баталалга имагтал США-гай правительствэhаа дулдыдаха байна.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые дары зогсоохын, эгээл ашаг үрэ ехэтэй хиналта доро тэдэниие туршалгые гүйсэд дүүрэнээр, болзоргүйгөөр болюулхын түлөө тэмсэнэбди. США-гай болон Великобританиин түлөөлэгшэдтэй энэ асуудалые али алиндань таарамжатайгаар шиидхэхын тула гурбан талын хөөрэлдөөнүүдэй столдо эгээл hаяын сагта дахинаа hуухаар бэлэнбди.

СССР болон США-гай ядерна хэрэгсэлнүүдые хоёр дахин хороохые манай ороной дурадхаhыень та мүн лэ мэдэнэт. Замбуулинай дайдаhаа добтолго хэхэ буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр хориhоной ашаар лэ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлагдаха аргатай байна. Ондоогоор хэлэбэл, стратегическэ үймөө хүлгөө тохёолдуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые тон шэнэ, хинагдашагүй шатада гаргаха «одото дайн байлдаануудай» программаhаа арсаха тухай эндэ хэлэгдэнэ. Теэд «одото дайн байлдаануудай» түсэбүүдтэ хабаадалгын уршагта хойшолонгуудые Великобританииншье, США-гай бусад зарим дүтын союзнигуудайшье зонхилхы бүлэгөөрхидэй үшөөл гүйсэд ойлгоогүй байhаниинь халагламаар.

Жэл урда тээ танай орондо ошожо, Британиин газар дээрэ олон тоото уулзалгануудые хэhэнээ халуунаар дурсанаб. Ёhо заншалнуудаа, түүхэтэ баялигуудаа сахин хамгаалха, элдэб hалбаринуудта туйлаhан амжалтануудаа арьбадхаха, үг залгамжалагшадтаа эдэ бүгэдые бүрин бүтэнөөр дамжуулха талаар англиинхидай хүсэл эрмэлзэл намда ойлгосотой байна. Европын бусад оронуудай, Советскэ Союзай, мүн бүхы дэлхэйн хүнүүд иимэрхүү анхарал оролдолго гаргана. Эгээл тиимэhээ эдэ hайн hайхан, энэрхы зорилгонуудые бэелүүлхэ замда үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдэй hүри hөөг болгогдожо байhанhаа уламжалан, арадуудай hанаагаа зобожо байhаниинь элитэ юм ааб даа. Ушарынь гэхэдэ, мүнөө хэмжээгээрээ багахан Британиин аралнууд ядерна буу зэбсэгүүдээр дүүргэгдэжэ байнхай. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ ушар хэнэйшье аюулгүй байдалые бэхижүүлхэгүйл.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бэлдэлгые бага болгохын түлөө тэмсэлдэ ядерна буу зэбсэгүүдые тараахагүй, дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха хэмжээнүүд шухала hуури эзэлнэ. Зарим газар нютагуудые, хото городуудые ядерна буу зэбсэггүй зононууд болгожо соносхолго иимэл зорилготой юм. Эб найрамдалай хуби заяанай түлөө харюусалгаяа арадуудай мэдэржэ байhыень, энээнэй тула ямар ябуулганүүдые бэелүүлхэ хараатай байhыень эдэ бүгэдэнhөө ойлгонобди. Амгалан тайбан байшан ганса ганса хирпиисээр баригдадаг гээшэ. Шахардуу шанга байдалые hулаэруулга бага багаханаар лэ бүрилдүүлэгдэдэг гээшэ. Ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулгые дэмжэдэг муниципалитедүүдэй, бусад эмхинүүдэй хүдэлөөнэй урган бэхижэжэ байhыень харахада баясамаар лэ. Манай hанамжаар, иимэ зононууд ямар нэгэн hайн hайхан хүсэлэн бэшэ, хубхай хооhон хүсэл эрмэлзэл бэшэ, харин эб найрамдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын, шахардуу шанга байдалые hулаэруулхын түлөө эгээлэй юрын хүнүүдэй хүсэжэ байhые элирхэйлэн харуулhан уласхоорондын ажабайдалай бүтэмжэтэй hайн үзэгдэл болоно.

Ядерна буу зэбсэггүй зононуудта манай хандасада сэрэгэй холбоонуудта хабаададаг гү, али хабаададаггүй гү гэжэ ямар нэгэн гүрэнүүдтэ тусгаарлалга хэдэггүйбди. Манайда нэгэл эрхэ нүхэсэл бии: хэрбээ ямар нэгэн ороной ядерна буу зэбсэгтэй болохые арсаад, тэдэниие газар дайда дээрээ тараан тодхуулаагүй hаань, тэрэнэй амгалан тайбан байдалые батаар, аша үрэ ехэтэйгээр хангаха байнабди. Жэшээнь, хэрбээ Великобританиин ядерна буу зэбсэгhээ бүрин арсажа, газар дайда дээрээ гадаадын ядерна баазануудые усадхаад байгаа hаань, совет ядерна зэбсэг Британиин газар тээшэ шэглүүлэгдэн табигдахагүй, тэрээндэ зүрюугээр хэрэглэгдэхэгүй юм гэжэ СССР лаб найдуулха байна. Сэрэгэй шэнжэтэй бүхы зохихо асуудалнуудые хараада абаhан тусхай хэлсээ баталалгаар лэ эдэ бүгэдые лаб хангажа болоно.

Дэлхэйн олон арбаад оронуудай хэдэн зуугаад бусад муниципалитедүүдтэл адли, Ехэ Лондоной соведэй ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда этигэл найдалай ба үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалые hэргээхэ талаар шэглүүлэгдэhэн арадуудай хамтын хүсэлэл оролдолгонуудта хубитаяа оруулха гэhэн эрмэлзэлыень бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди.

Дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахихын аша туhада танай hайн hайхан ажал ябуулгада саашадаашье амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб. Оршон гараад байhан Шэнэ жэлдэ эгээл hайн hайхан хүсэлэнгүүдые дамжуулнаб.

М. ГОРБАЧЕВ.

* * *

Великобританиин ниислэл хотын хүтэлбэрилгын орган болохо Ехэ Лондоной соведэй хүтэлбэрилэгшэ К. Ливингстон 1985 оной декабрь hарада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой нэрэ дээрэ бэшэг эльгээхэдээ, ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулха тушаа Британиин тала баригшадай hанал бодолые найруулhан байгаа. (1981 оной июлиин 21-дэ Ехэ Лондоной совет Лондониие ядерна буу зэбсэггүй зоно гэжэ соносхоо hэн). Энэ хүдэлөөнэй зорилгонууд бэшэг соо харуулагдана, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар уласхоорондын хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлаха гэhэн эрилтэ хүсэлэн мүнөө хэзээ хэзээнэйхиhээ үргэн ехэ болонхой гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Ядерна дайнай аюулые hулаэруулха талаар шэглүүлэгдэhэн алхамуудые, тэрэ тоодо Советскэ Союзай бэелүүлжэ байhан ябуулгануудые дэмжэжэ байhанаа Ехэ Лондоной соведэй хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ.

(ТАСС).

«МАЯГАЙХИД» ТҮРҮҮЛНЭ

Тарбагатайн районой «Маяк» колхозойхид арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэhэн тухайгаа үшөө октябрь hарада элидхээ бэлэй. Гүрэндэ бүхыдөө 55278 центнер таряа, 63008 центнер хартаабха худалдажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. Тиихэдэ табан жэлэй түсэбhөө гадуур 8000 центнер овощ худалдагдаа.

Түс ажахын малшадшье амжалта түгэс хүдэлнэ. Табан жэлэй түсэбэй ёhоор 65600 центнер hү гүрэндэ худалдагдаха hаа, мүнөө үедэ 69514 центнер сагаан эдеэ бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдаа. 1985 оной дүүрэтэр үшөө 3.000 центнер hү түсэбhөө гадуур худалдагдаха арга боломжо олгогдоо.

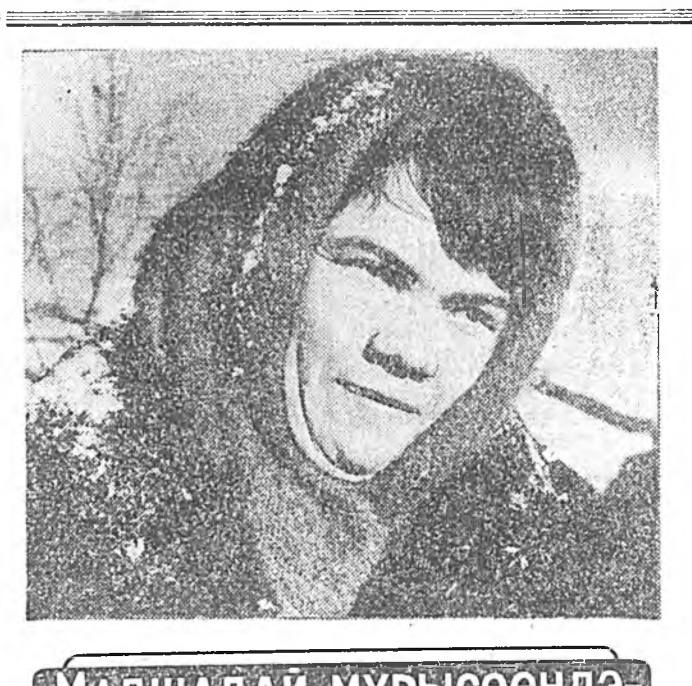
Колхозой Десятниководохи hүнэй фермэдэ 7 hаалишад 200 гаран үнеэдые hаадаг. Ажахы дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хэдэн удаа шалгаржа гараhан М. А. Халсуевай хүтэлбэрилдэг hү hаалиин фермын коллектив мүнөө түрүү зэргэдэ ябаhаар. 1985 оной эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2300 килограмм hүн абтаа юм. Түрүү hаалишад Анна Чистякова, Васса Соколова, Ирина Гуслякова, Евдокия Черных, Зинаида Баннова гэгшэд үнеэн бүриhөө 2800 килограмм hү hаагаа. Түс коллектив табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн тухайдаа 1985 оной июль hарада мэдээсээ hэн.

— Би хэдэн жэлэй туршада hаалишанаар ажаллажа ябанаб. Мүнөө 23 үнеэ hаанаб. 1985 оной арбан hарын хугасаа соо үнеэн бүриhөө 3 мянган килограмм hү hаагааб. Намтай мүрысэдэг hаалишад олон. Тэдэнэр баhал гурба мянганай дабаанда ниилээд дүтэлжэ байна. Манай фермын hаалишад КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула арга шадалаараа оролдоно гээшэ. 1985 ондо коллективтэмнай шэнэ гурба мянгатан нэмэхэл байха гэжэ найдан хүлеэнэб,— гээд үнинэй hаалишан Анна Федотовна Чистякова манда хөөрөө hэн.

hү hаалиин нэгэдэхи фермын үхэршэн Василий Кириллович Лаптев 25 жэлэй туршада таhалгаряагүй нэгэл газартаа хүдэлнэ. Тэрэ ерэхэ жэлдэ наhанайнгаа амаралтада гарахань. Тиихэдэ дүршэл ехэтэй механизатор Михаил Иванович Назаров үдэртөө 5 дахин гидролиз асаржа, фермын hаамхай үнеэдые hайнаар хангалгада хубитаяа оруулалсана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: hаалишан А. Ф. Чистякова; үхэршэн В. К. Лаптев.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨНДЭ — үргэн дэлисэ

ГАРЗАЛУУЛАНГҮЙГӨӨР ТҮЛЖҮҮЛХЭ

совхоз хонидые үс-
ор Хориин район
омохон ажахынуу-
иинь болоно. Тэрэ
ой 19 отаратай юм.
хамтадаа 10.000 га-
хонин харууhалагда-
үбэлжэлгын туршада
бүхыдэнь 8800 гаран
ажа түлжүүлхээр ха-
. Урдаа табигдаhан
илгые бодотоор бэе-
тула ажахын хонишод
эбхи үүсхэлээ, хаба
элсүүлэн хүдэлжэ

ахы дотор эрхим тү-
аараа нютаг нугадаа,
огоо мэдээжэ боло-
шод олон юм. Тэ-
одо, СССР-эй Вер-
ведэй депутат Д. Ж.
а, коммунис ажалай
уд Д. Д. Доржиев,
ндоков болон бусад

хонишон Дамби Даг-
Доржиевай хүтэлбэ-
ригадын гэшүүд «са-
» сэбэрээр суглуул-
тэ шэгнүүр ехээр,
олоор абаха талаар
гэдэхи табан жэлэй
уудые холо үлүүлэн
бэлэй. Нёдондо жэл-
эхэ хонин бүриhөө
104 хурьга абажа, тэдэнээ эхэhээнь hалгаахадаа, толгой бүхэнэйнь дунда зэргын шэгнүүрые 18 килограммда хүргөө юм.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түл абалгада ахалагша хонишон Дамби Доржиевай бригадын гэшүүд яhала hайн бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерээ. Үнгэрэгшэ зунай намарай hаранuудай хугасаа соо ороhон хура бороогой hүүлээр хонидой байра соо уhан дороhоонь гаража, бэрхэшээлтэй байдал тохёолдоо hэн. Гэбэшье саг дарыдаа хэмжээнүүд абтаа юм. Тиин шахардуу байдал хамтын хүсөөр усадхагдаа. Хони хурьгадайнь байра hайнаар дулаалагдаа, бэлэдхэгдээ.

Зунай болон намарай намжар зулгыхан сагта малшад хонидоо сабшалангай хэнзэ ногооной шэмэтэйдэ, таряанай үлэгдэл дээрэ шадабаритайгаар бэлшээн адуулжа, шадал зэргээрнь таргалуулаа юм. Ахалагша хонишон Д. Доржиевай отарын үбэлэй байрада үбhэ, hолоомо, элдэб тэжээл, хуурай түлеэн хүсэд хүрэмөөр асарагданхай.

Мүн түл абалгын харюусалгата хаhын үедэ хонишодто туhалха хүнүүдшье тодорхойлогдоод байна.

Эдэнэй отараhаа холо бэшэхэнэ оршодог Тоором гэжэ газарта ахалагша хонишод Дондок Ринчинов, Агван Гомбожапов гэгшэдэй отаранууд байрланхай.

Бидэнэй иишэ хүрэжэ ерэхэдэ, хонишон Бадма-Ханда Ринчинова хонидоо поли дээрэ бэлшээхээ байгаа hэн. Мүнөө жэлдэ Ринчиновтэн гэр бүлөөрөө эхэ хонидой отарые даажа абаад, хүдэлжэ байна. Эдэ хоёрнай найдабаритай зон даа. Хонидынь тобир тарганаар ондо орожо байна. Малайнь байранууд hайнаар дулаалагдаа. Шииг нойтыень үгы хэхын түлөө дулаа оруулха тусхай калорифер тодхогдоод байна.

— Энэ түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэжэ туршагдаа,— гэжэ совхозой ахамад зоотехник Р. Галсанов хөөрэнэ. — Эдэ залуу хонишодто тусхай анхарал хандуулха хэрэгтэй болоно.

Районно Соведэй депутат, залуу хонишон Бадма-Ханда Ринчинова бидэнэртэй уулзаад хөөрэлдэхэдөө, урдаа табигдаhан зорилгонуудые заатагүй дүүргэхын тула саашадаа бүри эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, түрүү хонишодой дүй дүршэлые хэрэглэн, тэдэнэй hургаал, заабаринуудые ашаглаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулжа байхабди гэжэ хөөрөө hэн.

Мүн тэдэнэртэй хүршэ hууhан Агван Гомбожаповай отарын хонишод нэмэлтэ шэгнүүр болон түл абалгаар, hоhо хайшалалгаар түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэл байна гэhэн этигэл бодолдо абтаа бэлэйбди.

Эдэ отарануудта бэеэр hула, мүн ойрын үдэрнүүдтэ хурьгалха болоhон эхэ хонидынь байлгагдажа, hайн шанартай үбhөөр хооллуулагдана.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Ж. Дондокова болон ахалагша хонишод Ринчин Гармаев, Цыден-Доржо Цыремпилов, Цыретор Будажапов гэгшэдэй отарануудай малайнь үбэлэй байранууд hайнаар түхеэрэгдэhэн, дулаалагдаhан байха юм.

Гэхэтэй хамта, Ринчин Гармаев, Цыретор Цыремпилов гэгшэдэй отарануудай байрада дулаан агаар үлеэжэ оруулха калориферүүд, үшөө тодхогдоогүй байгаа бэлэй. Мүн эдэ отаранууд дээрэ hүүлэй үедэ зунай хура бороодо орожо, бурьтажа, шараа гээhэн үбhэн асарагдажа үгтэhэн байна. Иимэ муу шанартай үбhөөр хурьгалха хонидые хооллуулха гээшэ яашье эбсэшэгүй ябадал мүн.

Ажахын зооветеринарна мэргэжэлтэд энэ талаар таарамжатай хэмжээ абажа, эхэ хонидой отарануудые hайн шанартай үбhөөр хүсэд хангаха зэргэтэй.

Совхозой отделенинүүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэhэн тусхай бригадын гэшүүдэй хүсөөр нарhанай ногоон шэлбүүhэ, мүшэр бэлэдхэгдэжэ, отара бүхэнэй газаа бардам хүрэхөөр асарагдана. Тэрэнииень эхэ хонид ехэ дуратайгаар эдинэ.

Ажахын агитаторнууд болон политинформаторнууд совхозой парткомой баталан абаhан графигай ёhоор холо ойрын отарануудай хонишодто ерэжэ, КПСС-эй XXVII съезд дээрэ баталагдаха түүхэтэ партийна документнүүдтэй хүн зониие танилсуулна, уласхоорондын асуудалнуудаар hонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Мүнөө Анаагай совхозой хонишод, мэргэжэлтэд урда жэлнүүдэй туршада хонидой түл абалгын үедэ дайралдаhан дутуу дунданuудай дахинаа дабтагдахагүйн түлөө эрид шууд хэмжээнүүдые абажа, түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис уялгануудаа хүсэдөөр дүүргэхын түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, абтаhан хурьгадаа гарзалуулангүй тэнжээхын түлөө тэмсэнэ.

Ю. БАЗАРЖАПОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын корр.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

НУУР-ТҮХЭМЭЙХИД УРАГШАТАЙ

«Эрдэм» колхозой Нуур-Түхэмэй hаалиин фермын эбтэй эетэй коллектив район дотороо hайн амжалтануудые туйлана. Энэ фермын малшад hү haaxa, гүрэндэ худалдаха талаар 1985 онойнгоо түсэбүүдые дүүргэhэн тухайгаа үшөө октябриин эхеэр мэдээсээ hэн. Тэдэнэр ноябрь hарын байдалаар 2.450 центнер hү hаажа, даабариhаа гадуур хоёр зуугаад шахуу центнер hү тушаагаа. Нуур-Түхэмэй hаалишад жэлэй дүүрэтэр 316 центнер hү hаагаа.

Бэрхэ hаалишан М. Дондокова 1985 оной арбан hара соо үнеэн бүриhөө 1486 килограмм hү hааба. Мүн В. Аюрова, Е. Дугарова, Л. Хандажапова, А. Бардуева гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Үбэлжэлгын үедэ малайнгаа ашаг шэмэ доошолуулхагүйн тула эдэнэр бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэнэ. Эдэ габшагайшуул зунай бэлшээриин сагта ехэ hү абажа, малай шэгнүүр горитойгоор нэмээгээ. Мал адуулагшад П. Базаров, С. Тугулдуров гэгшэд ажалдаа үнэн сэхээр хандана.

Нуур-Түхэмэй hаалиин фермые даагша Н. Ц. Галсанова коллектив соогоо эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна. Малшад тэрэнэй хүтэлбэри доро hү hаалияа үдэр бүри дээшэлүүлхын, малай шэгнүүр нэмэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгоор тэмсэнэ.

Р. БАЛДАНОВ,

Сэлэнгын район.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

АША ГАБЬЯАНЬ АРСАШАГҮЙ

Манай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад 11-дэхи түсэбтэ табан жэлээ амжалтатайгаар түгэсхөө hэн. Колхозой газар тараалангай болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд 1.800 центнер мяха, 4.200 центнер hү, 75 центнер ноохо, 11.500 центнер хартаабха түсэбhөө гадуур гүрэндэ худалдаа. Орооhо худалдалгаар табан жэлэй түсэб мүн лэ дүүргэгдээ.

Ажахынгаа тогтууритайгаар хүгжөөлгэ тус колхозой ажал ябуулгын гол илгаань болодог гээшэ. Энэнь нэн түрүүн hайнаар табигдаhан эмхидхэлэй болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриhөө эхитэй юм. Ажал эмхидхэлгын түрүү онол арганууд эндэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг, малай үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри үндэр хэмжээндэ ябуулагдадаг. колхозой хүтэлбэри кадрнуудай бэлэдхэл тушаа саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байна. Нүгөө талаhаа харахада, колхозой партийна бюро, правлени түсэб, уялгануудые бэелүүлдэг хүн тушаа түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулдаг болоо.

Социалис мүрысөө эмхидхэлгые абаад үзэе. Правлениин түрүүлэгшэhээ эхилээд, фермые даагша, тоо бүридхэгшэ хүрэтэр энэ хэрэгые анхардаг байха юм. Социалис уялга абаагүй нэгэшье коллектив, нэгэшье хүн колхоз соо олдохогүй. hаалишад, үхэр адуулагшад, тугалшад, хонишод, механизаторнууд, жолоошод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд социалис мүрысөөндэ булта хабаадуулагданхай. Колхозой партбюрогой, профсоюзай комитедэй уялгануудые абалгада, дүнгүүдые согсололгодо ёhын тэдысэ хандахаяа болиhониинь илангаяа hайшаалтай. Ажалай мүрысөөндэ илагшад тушаа «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаhанууд» мэдээсэдэг, тэдэнэй хүндэлэлдэ Ажалай алдар солын туг үргэгдэдэг.

Партийна, комсомолой политическэ гэгээрэлэй, колхозниингуудай экономическа hуралсалые партийна бюро хинажа байдаг. Олонхи коммунистнууд, комсомолшууд политическэ гэгээрэлэй hургуулинуудта эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлдэг юм. Мэргэжэлтэдэй, дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа бэлэдхэлдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Энэ зорилгоор байгуулагдаhан тодорхой экономикын hургуулиие колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Советэй депутат Анатолий Петрович Калашников өөрөө хүтэлбэрилдэг байна.

Коммунис ажалай хоёр hургуулида hурадаг колхозниигууд экономическа мэдэсэеэ дээшэлүүлэн, ажахынгаа мүнгэн hангые гамтай наринаар эрхилхэ шадабаритай боложо байнхай. Тэдэнииие колхозой ахамад инженер Н. А. Петров, зоотехник-селекционер И. Е. Семенов хүтэлбэрилдэг юм.

Агитколлективэй, политинформаторнуудай бүлэгэй, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин ажал ябуулгань колхозниигуудай үйлэдбэриин болон ниитын эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй. Энэ хэрэгые партийна бюро нарин хиналтада абанхай.

Гол түлэб коммунистнууд, комсомолшууд үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд болоно. Тэдэнэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэг семинарнууд, инструктивна зүблөөнүүд дээрэ партийна бюро республикын, районой, колхозой хэрэгүүд тушаа мэдээсэжэ байдаг. Мүнөө колхозой агитаторнууд, политинформаторнууд, лекторнууд, пропагандистнууд КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын, дурадхагдаhан хубилалтануудтай КПСС-эй Уставай, 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектнүүдые ажалшадта тайлбарилан ойлгуулна. Энэ бүхы хүдэлмэринь нилээд эмхитэйгээр ябуулагдана. Юрэнхыдөөшье, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агитколлектив, политинформаторнуудай бүлэг. «Знание» бүлгэмэй эхин эмхи район соогоо эрхим тоотой.

Колхозниигуудай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхын тула тэдэнэртэ нэн түрүүн ажалай, амаралтын hайн эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй гэжэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ А. П. Калашников тоолоно. Энэ зорилгоор колхозой правлени мүнгэн зөөри гамнадаггүй юм. Жэшээнь, 1985 ондо колхозой соёлой байшангые заhабарилга болон шэнэлэлгэдэ 15 мянга гаран түхэриг гаргашалагдаа hэн. Тиихэдэ уран hайханай бүлгэмэйхидтэ костюмуудые, хүгжэмэй инструментнүүдые абалгада горитой мүнгэн үгтэдэг.

Нютагай уран hайханай бүлгэм район соогоо эрхимүүдэй тоодо ородог юм. Никольскын соёлой байшанда хоорой коллектив, фольклорно бүлэг, дуунай-инструментальна ансамбль, хүбшэргэтэ инструментнүүдэй оркестр, театральна бүлэг, агитбригада гэхэ мэтэ хүдэлдэг байна. hайн дуранай уран hайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай тоо бүри олошорно. Илангаяа залуушуулай энэ талаар гаргадаг шунал абьяас харгаа байса нэмэжэ, ажалай журам эбдэхэ, хуули буса ябадал гаргаха, архидаха ушарнуудай тоо үсөөржэ байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 12-дохи табан жэлдээ найдамтайгаар оробо. Бүхы колхозниигууд амжалтаяа арьбадхажа, шэнэ зорилгонуудые дүүргэхээр шиидэнхэй. Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд пропагандистнууд Т. Д. Варфоломеев, И. Ф. Мильгунова, лекторнууд Г. А. Бодрова, С. И. Бодров, политинформаторнууд С. Е. Брылев, А. К. Федоров, М. Н. Третьяков, агитаторнууд Л. В. Шамарин. П. Ф. Гилязов, Н. А. Калашникова гэгшэд саашадаашье коллективэйнгээ хэрэгүүдтэ горитой хубитаяа оруулхаар зориглонхой, Тэдэнэй аша габьяань арсашагүй ехэ.

П. МУРЗИН,
Мухар-Шэбэрэй районой «Ленинэй зам» газетын редактор.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ hУРАЛСАЛ

ЭМХИТЭЙ hАЙНААР УГТАНА

Улаан-Үдын телефонно-телеграфна станциин партиина организаци хэлхээ холбоошодой экономическа hуралсалда саг үргэлжын анхарал хандуулдаг юм. Партбюрошье, станциин захиргааншье коммунистнуудай, комсомолшуудай, цехэй, оригадын хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа, политическэ эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ хэрэгые нарин хиналтада абанхай.

Түрүүшын жэлэй экономическа hуралсалай дүрбэн hургуулида, коммунис ажалай долоон hургуулида, мүн комсомолой hуралсалай гурбан hургуулида бүхыдөө 234 хүн hуража байна.

Хэшээлнүүдэй үедэ пропагандистнар hуралсалай олон янзын онол аргануудые амжалтатайгаар хэрэглэдэг гээшэ. Тэдэнэй хүтэлбэри доро hурагшад эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгын харaa замууд тухай, социалис мүрысөө эмхидхэлгые наринжуулан hайжаруулга тухай шухала асуудалнуудые коллективэйнгээ ажабайдалтай холбожо, зүбшэн хэлсэдэг юм. Хэлхээ холбоошодой найдамтай ажалhаа хотымнай предприятинуудай ажалай ябаса дулдыдадаг ааб даа. Хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдые түгэс ашаглаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула бии байгаа арга боломжо, нөөсэнүүдээ элирүүлэн, тэдэниие аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай хөөрэлдөөн хэшээлнүүдэй үедэ болодог байна.

Телеграфна цехэй пропагандист, инженер Л. Н. Усова, телефонно-телеграфна станциин ахамад инженер, арбан табан жэлэй туршада пропагандистаар хүдэлжэ ябаhан А. К. Елбонов илангаяа hонин хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм. Эдэ пропагандистнар өөhэдтөөшье, hуралсагшадташье эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг, үгэ, хэрэгээрээ тэдээндэ туhалдаг, зүбшэл үгэдэг, тэрэшэлэн хүдэлмэридөө ханалгатай байха, үйлэдбэридэ байгаа бүхы нөөсэнүүдые хэрэглэхэ, гээлтэ хоролто, урилтэтэй эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэ hуралсагшадые элсүүлдэг байна. Тиин станциин телеграфна-цехэй коллектив табан жэлэй түсэбтэ даабарииe экономическа бүхы дүнгүүдээр болзорhоонь урид дүүргээ hэн.

Цех соохи телеграфистнуудай зургаан бригада үйлэдбэриин ниитэ нэгэн даабаряар хүдэлдэг. Телеграфистнуудай 82 процентнь ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэдэг. Эрдэмэй үндэhөөр ажалаа эмхидхэхэ гэжэ тус цехэй хүдэлмэрилэгшэдэй оруулhан 18 дурадхалынь ашаглагдахадаа, 13 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо үгөө.

Экономическа hуралсалай түрүүшын хэшээлнүүдhээ эхилээд, «Связист» гэжэ ханын газетэдэ, «Пропагандист» гэжэ бюллетениин хуудаhануудта hуралсалай ябаса үргэнөөр харуулагдадаг, мүн эрхим пропагандистнарай түрүү дүй дүршэл согсологдодог юм.

Коммунис ажалай экономическа hургуулиин пропагандистнар Ш. Б. Куликова, Л. Н. Степанова, З. Ф. Румянцева, М. П. Салимова болон бусад мүнөө үедэ партиин шухала документнүүдэй проектнүүдые hурагшадтаяа хамта гүнзэгы анхаралтайгаар шудалжа байна. Эндэ hуралсагшад тус проектнүүдэй удха шанарые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри өөhэдынгөө ажалша коллективүүдтэ ябуулна.

Партиин документнүүдэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ экономическа hургуулинуудта hуралсагшад станциин бүхы каналнууд болон хэрэгсэлнүүдые бүрин түгэс хэрэглэхэ, энээнэй ашаар Улаан-Үдэ хотодо ажаhуугшадые, предприятинуудые хэлхээ холбооной талаар хангалгые улам hайжаруулха тухай тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байгаа.

Мүн лэ hуралсалай үедэ бригадна гурим хэрэглэлгын ашаг үрэнь элеэр харуулагдаа. 137 хэлхээ холбоошон гэхэ гү, али станцида хүдэлэгшэдэй 82 процентнь ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэнхэй. Энээнhээ уламжалан, телеграфна, город хоорондын телефонно хэлхээ холбооной, линейно-аппаратна цехүүдтэ хүдэлэгшэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлээ.

Иигэжэ телефонно-телеграфна станциин коллектив XI табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргэжэ, шэнэ табан жэлэй эхин жэлые эмхитэй шударгыгаар угтажа байна.

Б. СОТНИЧ,
манай штатнабэшэ корр.

«Бурятавторемонт» нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй заводой 15-дахи цехтэ П. К. Антонова хүдэлжэ эхилhээр үнинэй. Эндэ ГАЗ-51, ГАЗ-53 түхэлэй автомобильнууд, автодвигательнүүд заhабарилагдадаг юм. Прасковья Калистратовна бэрхэ, дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн-мулигшэ hэн тула халаан бүриингөө нормо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

Зоригжол ехэтэйгээр ажалладаг коммунистка П. К. Антонова Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо. Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагданхай. Табан жэлэй хубиингаа түсэбые тэрэ 1985 оной май hарада дүүргээ hэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. К. Антонова.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ
фототекст.

СЕВЕРОБАЙКАЛЬСКАhАА МЭДЭЭСЭНЭ:

Холодный геолого-бэдэрэлгын партиин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 157 мянган метр газар үрэмдэжэ, түсэбтэ даабарияа болзорhоонь урид дүүргээ юм. Газар үрэмдэгшэдэй эрхим hайнаар хүдэлhэнэй ашаар геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэри эрхим шанартайгаар хэгдэнэ. Тиигэжэ үшөө нэгэ шухаг ашагта малтамалай хэбтэшэ олижо, гүрэнэй комиссидо тушааhан алдартай.

* * *

«БАМтоннельстрой» барилгын управлениин тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариhаа гадуур 6 миллион түхэригэй хэмжээтэй барилгын хүдэлмэри хэжэ, КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ абаhан үндэр социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ,
БАМ-дахи манай корр.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭ...

БОДОНО... ҮХЭРШ...

Нажар, июнь hарын хорёодоор hэн. Александр Мисюркеевэй хубиингаа хэрэгээр Онёо, Баянгол хүрэтэр ошоод ерэхэдэнь, hамганиинь — Нина Антоновна хүлеэжэ ядашанхай, хүл хөөрсэг байба. Үбгэнэйнгөө газаагаа ерэжэ буухатай адли угтаад:

— Баргажан голнай үерлэжэ байна гэлсэнэ. Бодонhоо бригадир ерэжэ дуулгаа. Бүхы малаа суглуулха болообди. hүрэгhөө таhарhан үхэрнүүд үерэй уhанда хаагдажа магадгүй. Уhан ехээр лэ нэмэбэ хэбэртэй, — гэжэ мэгдүүгээр хэлэхэдэнь, Александр Николаевич оройдоо дуулаагүй юумэдэл:

— Сайшни бэлэн гү? Үнидэм хүрэшоо, аадар бороон орогшо аа гү? Үдэшэндоо hүрэг малаа тоолоё, —гэжэ hамгала түрүүшынхиеэ харахандал удаахан шарайшалаад:

— Ямар үерhөө айгааб-ши. Баргажан хэды үерлөөншье hаа, уhаниинь урда хадын хормондо хүрөөгүй юм. Яаhан дээрэ зүрхэтэй хүмши? — гэбэ.

Мисюркеевтэн сайлажа hуухадаа, бригадирай тусгаар зорижо ниимэ захяа үгөөд ошоhыень ехэл гайхалсан, удаахан хэлсээд, бүхы hүрэгөө суглуулжа тоолохоор шиидээ hэн. hамганайнгаа бэлдэhэн сай ууража ундаяа харяаhан Александр Николаевич морёо унаад малаа суглуулхаяа ярашаба.

Үдэшэндоо харанхы болотор үхэрнүүдээ байрадаа асаржа, бултыень шэрэ будагаар hайнаар тамгалжа тоолоhон үхэршэд hүрэгөө урагшань, хадын жалга өөдэ бэлшэхыень залан тууба. Удаань Александр Мисюркеев гэртээ орожо, үдэшынгөө хоол бараад, эмээл морёороо малайнгаа хойноhоо аалихан галгиюлаа hэн.

Бүхэли hүнииндөө hүрэг малаа hүбын аман оодо бэлшээhэн Александр Николаевич үхэрнүүдээ уhалхаяа туужа доошолходоо, баруунhaа сэхэ зүүлжээ, хадын хормойгоор зурыhан ашаанай дардам харгын хойгуур нуур талаан уhанай сайран байхыень харахадаа, одоол гайхахын ехээр гайхаа бэлэй. Шулуудамал дардам харгыда дүтэлэн ерэхэдэнь, үерэй булангиртаhан уhан хөөhэтэн шарьяса урдажа байба. Александр эмээл морини дээрэhээ нилээд удаан hаймадан хараад:

— Эдээндэ үнөөнөөгүй hэмнайб. Яагаа түргөөр уhан нэмэбэ гээшэб? Энэшни гансa Баргажан бэшэ, үнөөхи дошхон Онёомнай халижа, билтаржа байна ха. Доогуур, голой эрьеэр байрлаhан хонидой отаранууд мүнөө яажа байдаг хаб? Баhал хохидол, бэрхэшээл, хүл хөөрсэг болохонь ха даа, — гэн үхэрнүүдээ сахадан гэртээ дүтэлэн ерэбэ. — Баруун-урдаhаа газаагаа ерэхэдэнь, малайнь хорёо соо хурьгатай хонид хаагданхай байгаа. Тэрэ бүхэниие гайхажа:

— Ямар хонидоо газаагаа асарба гээшэб? Али үертэ хангагдаhан хониншод ерээд хоножо байна ха гү? — гэжэ бодомжолhоор зунайнгаа гэртэ орожо, шэрэм доро галаа түлеэд, сайгаа табиба.

Энэ үедэ Нина Антоновна hэрижэ, үбгэноо угтан гарахадаа:

— hүниин хахадта эдэ хонишод ерээ. Яаhан ехэ гай тодхор болобо гээшэб. Доошоо булта уhанда абтанхай гэнэ, — гэжэ хэлэhээр үглөөнэйнгөө хоол бэлдэхээр яраба.

Уhанай үер хоёрдохи хоногтоо замхаа. Саашадаа уhан hуужа, булта хуушан түхэлдөө орожо захалаа hэн. Энэ үедэ Александр Николаевич бригадынгаа гэшүүдтэй хамта уhанда хаагдаhан хони, үхэрнүүдые гаргалсаhан, зөөлсэhэн байгаа. Үхэршэнөөр ажаллажа байhан хадаа гай тодхорто орогшодтоо хамhалсангүй хараад байхаар аал? Гансашье өөрын бэшэ, мүн хүршэ ажахынгаа малшадта шадахал сэргээрээ туhалаа.

Партиин гэшүүн, үнинэй үхэршэн Александр Мисюркеев Нина hамгантайгаа хамта 502 эрэ хашараг даажа абанхай харуу... хэнөө дунда з... лограммhаа ба... нүүртэйгээр г... хын тула эд... шанар hайнта... шахана. Мал... байдал hайна... дэнхэй.

— Энэ жэ... жэлгэ эхинhээ... үнгэржэ байна... жээл хүсэд х... рагданхай. Эд... шэгнүүрээ хүс... дые шэлэжэ, ... Адагай мяхана... тушаана. Урид... жо тодорхойлхо... бүхэнэй шэгн... дунда зэргээр ... граммаар нэмэ... жэ түрүү мал...

Тус гүүртэл... үхэршэд парти... съездые ажала... амжалтатайгаар... лоо хүсэ, шада... лэн оролдоно. ... hолоомоёо хэр... таряанай зүйл... шанаржуулаад ... хэдэнь, тэжээл... гаар, аша үрэ... шалагдана.

— Республи... тэнүүдтэ толило... эй Программы... руулгын проек... радхагдаhан ху... тай КПСС-эй ... ектые сүлөө с... танилсаа гээшэ... ектнүүд тушаа ... жа, дурадхалн... байха. Тээмэндэ... ажахынгаа ком... хамтын суглаа... дынгөө hанам... хэлээбди. Ю... рөө эдэ доку... гүнзэгы удхата... дэгэнэб. Илан... мнай Программ... мүр бүхэн х... зол жаргал, ... заяаhан байна... гэжэ үнинэй ком... шэн Александр... Мисюркеев т... бэлэй.

В. ...

Баргажанай ...

Бодоной сов...

ЗУРАГ ДЭЭР... сюркеев.

Н. ДРИГЕН...

БУУРАhАН СОЛОЁО БУСААХААР ...

ҮҮЛТЭР hАЙЖАРУУЛГА—МАНАЙ ГОЛ ЗОРИ...

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүд соо, мүн партиин XXVII съезд дээрэ баталагдан абтаха 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектын зургаадахи бүлэгэй «Агропромышленна комплексые хүгжөөлгэ болон Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэ» гэhэн хүби соо хонинной тарган мяха, нарин ноохо, ноохон дэгэл болохо арhа улам ехээр абахын тула тэдэнэйнгээ тоо толгойень олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилhэн продукциингаа шанарыень hайжаруулха эрилтэ табигдаhаншье, мүнөө табигдажашье байна гээшэ. Тиин манай Ленинэй орденто совхозой хонин hүрэг эрхилэгшэд түрэл партиингаа табиhан хараа зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар тодорхой ажал ябуулна. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хонишод удаадахи табан жэлэй туршада, мүн ойрын арбан жэлэй хугасаа соо совхозойнгоо гол баялиг болохо хони үсхэбэрилгые саашадань улам хүгжөөжэ, тарган мяха, торголиг ноохо ехээр абажа, гүрэндэ тушаахын түлөө оролдохо байhанаа ойлгонобди.

Манай совхоз забайкалиин нарин ноохотой үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидые үсхэбэрилдэг гол шэглэлтэй томохон ажахынуудай нэгэниинь юм. Бидэ хони үсхэбэрилдэг энэ hалбариhаа жэлдэ нэгэ миллион түхэригэй олзо оруулагбди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада ажахымнай хонидой тоо толгойе олошоруулха, тэдэнэйнгээ ашаг шэмыень нэмээхэ талаар яhала амжалтануудые туйлаа гэхэдэ алдуугүй. Гансал байгша ондо туйлагдаhан дүнгүүдые абажа харахада, иимэ байна. Энэ жэлдэ бүхыдөө 13.360 хурьган абтажа түлжүүлэгдэхэ түсэбтэй hаа, харин тэрэмнай 14.112 толгойдо хүрөө. Тиигэжэ зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьган абтажа томо болгогдоо, 2 405 центнер мяхан үйлэдбэрилэгдэхэ байбал, 2 581 центнертэ хүргэгдөө. Гэбэшье, ноохо хайшалха талаар даабари дүүргэгдэнгүй үлөө. Тусхайлбал, 1 230 центнерэй орондо 993 центнер «сагаан алта» гүрэндэ тушаагаабди. Энэмнай хонин бүриhөө ойролоол 3,5 килограмм ноохон абтаhан болоно.

Иимэ байдал юунhээ үндэhэтэйб гэхэдэ, үнгэрhэн үбэлжэлгэ нилээд хүшэр хүндэхэнөөр үнгэрөө. Тиигээдшье хабартаа хүйтэн байhанhаань, зундаа хура борсогой таhалгаряагүй орhон дээрэhээнь, хонидой ноохониинь мүрэи ургаагүй, ехээр хөөрэжэ үрдеэгүй. Хэды тиимэ байдалай тохеолдооншье hаань, энэ жэлдэ ажахын олохон хонишодой бригаданууд хурьга абажа түлжүүлхэ, ноосо хайшалжа тушааха түсэбүүдээ урагшатай бэелүүлhэн байха юм. Жэшээлбэл, нэгэдэхи бригадаhаа Д. Донеев, М. Гомосева, Г. Жамбалов, хоёрдохи бригадаhаа Г. Рабдаев, Б-Н. Гомбожапов, гурбадахи бригадаhаа А. Цыренов, бусад горитойхон илалта туйлаа.

Совхозоймнай табан хонишод хурьга абаха, тэдэнэйнгээ шэгнүүрыень нэмээхэ, ноосо хайшалха табан жэлэйнгээ даабаринуудые дүүргэhэн алдартай. Эдэнэрэй тоодо эхэ хонидые харууhалдаг хонишод Дарма Гармаевич Донеев, Сарон Лубсанович Раодаев, Балдан-Нима Гомбожапович Гомбожапов, зуhаг хонидые харууhалдаг Гомбо Цырендоржиевич Жамбалов, хусануудые харууhалдаг Дугар Ешеевич Эрдынеев гэгшэд ороно. Нүхэр Рабдаев табан жэлэй хугасаа соо хурьга абаха даабариа 130,3, ноосо хайшалха түсэбөө 111,6, хурьганайнгаа шэгнүүрыень нэмээхэ уялгаяа 150,3 процентдэ хүргэhэн габьяатай.

hүүлэй үедэ манай ажахын түрүү хонишод В. И. Хахунаев, Т-С. Н. Мункуев, К. Ф. Горюнов, Т. Д. Спиридонова, Ч. Б. Батажапов, В. В. Меркаленко гэгшэд зуутанай зэргэдэ гарадаг болонхой, хонин бүриhөө 4,0—4,3 килограмм хүрэтэр ноосо хайшална.

Эхэ хонидой болон түлгэнүүдые түлжүүлдэг бригадануудай хонишод hүүлэй жэлнүүдтэ гаргашаяа эрид хороожо, үйлэдбэрилэгдэhэн продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые горитойгоор доошолуулхые оролдоно. Жэшээлхэдэ, нёдондоной дүнгөөр гүрэндэ тушаагдаhан центнер ноохоной үнэ сэнгынь 890 түхэригтэ байhан hаа, харин байгша ондо тэрэмнай нилээд доошолуулагдахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдын ашаар бидэ нилээд ехэ нэмэлтэ түлбэри абадаг болохомнай.

Түрүүшүүлэй эрхим үрэ дүн, энэ туйлагдаhан амжалтанууд гол түлэб үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриеэ эмхитэйгээр ябуулжа, түрүү онол аргануудые, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй аша үрэ мүн. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл хонин ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ талаар арга нөөсэнүүдэй бии байлыень элирүүлжэ үгэнэ. Тиимэhээ бидэ, мэргэжэлтэд, гол hалбариин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ талаар горитой ажал ябуулхые оролдонобди. Илангаяа хонидой үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулнабди.

Минии хүтэлбэрилдэг үүлтэртэ малай таhаг тусхай табигдаhан түсэбэй ёhоор селекционно-үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри эрхилдэг гэшэ. hүүлэй үедэ совхоздо хонин hүрэгүүдэй үүлтэрыень hайжаруулха талаар зохёогдоhон комплексно зоотехническэ хэмжээнүүд тон наринаар бэелүүлэгдэнэ. Түл абалгын үедэ гараhан хурьган бүхэнөө бүридэлдэ абахаhаа эхилээд, саашадаа бэеэ хүсэтэрнь ашаг шэмынь хэды шэнээнээр дээшэлhэниинь тусхай дансада тэмдэглэгдэнэ.

Манай ажахыда hайн хусанууд хэрэглэгдэдэг юм. Эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хаhын эхилхэдэ, таhагайнгаа 7 тоо бүридхэгшэдые, нэгэ техниктэ найман отарада тараажа, ямар хусын үрөөр ямар эхэ хонин үрэжүүлэгдэхэб гэжэ нарин хиналта хэдэг сэншалтайбди. Совхозоймнай эхэ хонидой 25 отарын арбан табанайнь хонид hая абтаhан үрөөр үрэжүүлэгдэдэг байна. Тиихэдээ эдэ отарануудта hайн үүлтэрэй хусанууд хэрэглэгдэнэ. Үлэгшэ отарануудай эхэ хонид ажахы соогоо байгуулагдаhан түбэй лабораторида абтажа шэнгэрүүлэгдэhэн үрөөр үрэжүүлэгдэнэ. Энэ шухала кампанида хэрэглэгдэхэ бүхы хусанууд эртүүр hайса шалгагдаhан байдаг.

Хонишод үрэжүүлгынгээ урда тэрэнь бултадаа эндээ, нютагтаа тусхай hургуули гараад, мүн Петропавловка ошожо, шалгалта үгэhэн хойноо ажалаа эхилдэг юм. Түбэй лабораториие манай таhагай племтехник Л. П. Лотоха даажа, тусхай табигдаhан автомашинаар үдэрэй хоёр дахин отарануудаар гүүр үрэ шэрэжэ абаашадаг.

hая абаhан үрөөр эхэ хонидые үрэжүүлжэ, хонин бүриhөө хурьга абадаг хонишод яhала олон болонхой. Жэшээлхэдэ, Г. Рабдаев, Б-Н. Гомбожапов гэгшэд энэ түрүү онол аргаар үнинэй хүдэлдэг.

Бидэ нэн түрүүн эхэ хонидые үрэжүүлхэ дулаан пунктнуудые бэлдэдэг гэшэбди. Зэр зэмсэгүүдээр гүйсэд хангадагбди. Энэ хүдэлмэриин хойноhоо hайн ... галта хэхэдэ, ам... дана ха юм. Үк... дүнгөөр хонишо... да зуутанай зэрг...

Мүн ноохоной ... анхарал хандуу... түрүүн хабартаа ... хэхэдээ, эхэ хо... түлгэнүүдэй, хуса... нойнь шанарыень... ямар классай бай... хойлдогбди. Эндэ... тоо бүридхэгшэд... тая оруулдаг.

Хайшалагдаhан ... шанарыень тодор... лаборатори хүдэл... гээдшье хониш... нойнгоо сэбэр ... бэриеэ абадаг б... нарай түлөө ор... шелтай.

Жэл бүхэндэ ... бонитировкын ... хүдөө ажахын ин... шанар, студентн... hаламжа үзүүлдэ... кын дүнгөөр н... доо класс класс... хэжэ, отара бол... бөөр hула, үбшэ... дые голодоhондо... рэндэ тушаадагб... мэриие тон харю... хэхэ ёhотойбди.

Энэ жэлэй ... дүнгөөр эхэ хо... нууд сооhо ... 1 945 толгой, 1-д... 6 817, 2-дохи ... толгой хонин ... байна. Аяар 1 925... доhондо гаргагда... хониной 13 проце... Мүн лэ 3 110 з... түлгэ, 1 268 эрэ ... хуса, 351 хуса бо... раа.

Жэл бүри мана... тын областиин ... hаа эрхим үүлтэр... санудые худалд... Байгшашье ондо ... стиин Чернышево... «Комсомолец» ... австралийска үүл... түлгэ хусануудые... абаабди. Иигэжэ... дынгоо буряад үү... дой ашаг шэмыен... ноохоноинь шан... луулхэ талаар то... мэри ябуулжа эхи... бүгэдэ хонидые ... hалбариие улам ... гохо хэрэгтэ зо... ха юм.

В. ...
Зэд...
Ленин...
Борьёог...
ахамад...
се...

ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭЭ

...түнхэнэй районой Саянай совхозой hаалишад КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, 1985 оной декабриин эхээр гүрэндэ hү худалдаха талаар жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Тэдэнэр тоhоной заводто 14.800 центнер hү тушааха түсэбөө 1000 центнерээр үлүүлээ. Түрэл партиингаа XXVII съездые ...рэтэйгоор угтахын... досотойгоор хүдэл...

Ж. ...

Совет орон дотор

МОСКВА. Лихачёвой нэрэмжэтэ автомобильна заводой коллектив табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэhэн тухайгаа үшөө үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 26-да элидхээ hэн. Жэлэй эхинhээ хойшо Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй ашаанай 1 369 автомобиль эндэхи конвейерhээ гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЗИЛ-4331 түхэлэй дизельнэ двигательтэй ашаанай машинануудые хабсаргадаг линиин дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АНСАМБЛИИН 25 ЖЭЛЭЙ ОЙ

КРАСНОЯРСК. Гүрэнэй Сибириин хатарай эндэхи ансамбль 25 жэлэйнгээ ойе концертын шэнэ программаар тэмдэглэбэ. Эдэ жэлнүүдтэ коллектив Советскэ Союзай бүхы заха булангуудта хүрэжэ, концерт наадаяа харуулhан, 50 гаран ороноор гастролёор ябаhан байна.

— Сибирьтэ ажаhуудаг мүнөө үеын хүнэй, зүрхэтэй, согтой хүхюун, хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда уйдажа гажардаггүй хүнэй абари зангые хатар танцаарга харуулхые оролдодог гээшэбди, — гэжэ коллективэй уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ Социалис Ажалай Герой, СССР-эй арадай артист М. Годенко хэлэнэ.— Ансамбль Сибириин эгээл ехэ барилгануудаар ходо айлшаладаг.

Ансамбльда бэлигтэй олон залуушуул хүдэлдэг. Хэдэн жэлэй саада тэз нээгдэhэн Красноярскын хореографическа училищиие дүүргэгшэд тэдэнэй дунда бии. Ветерануудтай хамта тэдэнэр шэнэ гастрольнуудта бэлдэжэ байнхай. Хоёр долоон хоногhоо тэдэнэр Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилгашадта хүрэхэ, харин январиин hүүл тээшэ Инди гастрольдо ошохо байна.

КУРСКА МАГНИТНА АНОМАЛИИН ЕХЭ РУДА

ЖЕЛЕЗНОГОРСК (Курска область). Курска магнитна аномалиин баялигууд бүри хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ. Эндэхи Михайловскын ашагта малтамал шанаржуулгын комбинатда үйлэдбэриин шэнэ комплекс болзорhоо 7 хоногоор урид ашаглалгада оруулагдаа юм. Тэрэ жэл бүри нэгэ миллион тонно руда малтаха зэргэтэй. Тэрээнhээ 780 мянган тонно түмэрэй рудагай концентрат — үнэтэй сэнтэй түүхэй эд абтаха.

Тус комплексдо элдэб янзын хэдэн арбаад барилга ороно. Эдэнь гэбэл, карьерэй малталгын шэнэ участогууд, шанаржуулгын фабрика тээшэ татагдаhан түмэр замууд, электрын элшэ хүсэ дамжуулгын, хэлхээ холбооной шэнэ лининүүд болоно.

Түмэрэй рудагай концентрадай үйлэдбэрилэгдэдэг шанаржуулгын фабрикын 15-дахи секциин барилгада барилгашадай гол анхарал элсүүлэгдэhэн байгаа. «Болзорhоонь урид ашаглалгада оруулжа, болзорhоонь урид ашаглан хэрэглэхэ» гэhэн уряа доро барилгашадай бригаданууд болон ашаглагшадай хоорондо баталагдаhан хэлсээнэй ёhоор эндэ тодхогдоhон тээрмэнүүд, магнидэй сепараторнууд болзорhоо hураггүй урид хүдэлгэгдөө hэн.

ЗУРГААН ЗУУ МЯНГАН ХҮН ЗОНТОЙ БОЛОБО.

ЭРХҮҮ. Ангар дээрэхи хотын хүн зон 600 мянга болобо. Гэр барилгын трестын шэрдэгшэ Татьянын, хүүгэдэй спортивна hургуулиин тренер Виктор Семеновтоной бүлэдэ түрэhэн Степан хүбүүн 600 мянгадахи хүн болобо. Гайхамшагта үдэрэй — Эрхүүдэ хотын статусай олгогдоhоор 300 жэлэй ойн урда тээ энэ хүбүүн түрэбэ. Ородой түрүүшын шэнжэлэгшэдэй Байгал далай тээшэ ошохо замдаа үбэлжөөнэй газар болгоhон энэ хото түргөөр ургажа, уданшьегүй ороной зүүн хубидахи үргэн ехэ дайдые ашаглаха шухала газар болоо hэн.

Тус хото болбол научна удха шанараараа Сибириин хоёрдохи хото гэжэ тоологдодог. Элдэб үеын революционернууд — Радищевhаа болон декабристнуудhаа эхилээд, большевигууд-ленинецүүд Красин, Киров, Постышев гэгшэд эндэ байhан юм.

Юбилейнэ, Солнечно, Ново-Ленино болон бусад микрорайонуудта баригдаhан шэнэ гэрнүүдтэ хоёр мянга шахуу гэр бүлэ шэнэ жэлэй урда тээ орохо юм. Горисполкомой шиидхэбэриин ёhоор Семеновтоной гэр бүлэ байра баhал абаха болонхой. (ТАСС).

ПАРТИИН ДОКУМЕНТНҮҮДЭЙ ПРОЕКТНҮҮДЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

ХУБХАЙ ҮГӨӨР ДАШУУРАНГҮЙ...

мэри эрид һайжаруулха зорилго болоно. КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын проект соохи табадахи бүлэгтэ атеис хүмүүжүүлгэ тухай хэлэгдэнэ, энэ хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ табигдана. Тэндэ иигэжэ хэлэгдэнэ: **«Парти хадаа Конституцяар баталагдаһан һэшхэл бодолой сүлөө хэлбэришэгүйгөөр сахина, тиигээд шажанай обществодо ба хүндэ эсэргүүгээр ашаглаха ябадалые буруушаана. Шажанай мухар һүзэгые дабажа гараха үнэн зам — арад зоной ажалай ба ниитын эдэбхиие дээшэлүүлгэ, тэдэнэй гэгээрүүлгэ, совет шэнэ ёһо гуримуудые зохеон байгуулга, үргэноор нэбтэрүүлгэ болоно».** Энэ үгэнүүдые бидэ бүримүһэн дэмжэнэбди, тон зүб гэжэ һананабди.

Ажалшадые атеис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэг хадаа манай партиин үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала хуби мүн. Шажан мүргэлдэ дашуурһан хүнүүдые һүзэггүй болгохо талаар атеис хүмүүжүүлгэ эрид һайжаруулха, илангаяа залуу үетэниие атеис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гэшэ манай гол зорилго болоно.

Һүзэгтэй зоной тоо тиимэ олон бэшэшье һаа, ороной элдэб области, хизаарнууд болон республиканудта шажанай нүлөөн доро зарим хүнүүд үшөөл байһаар. Шажан бурханда шүтэхэ, шажанай ёһоор ябаха, мүргэлэй газарта үнгэргэгдэдэг хурал, уншалгануудта хабаадаха ябадалнууд үшөө бии байһаар. Социалис байгуулалтада туйлаһан амжалтанууд, арад зоной ажабайдалда болоһон аһан томо хубилалтанууд, һургуули, мэргэжэл шудалалга, эрдэм ухаанай ба техникын хүгжэлтэ — эдэ бүгэдэ манай амжалтанууд хадаа үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, тэрэ тоодо атеис хүмүүжүүлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлдэг гэшэ.

Һүзэг бэшэрэлтэй хүнүүдэй олонхинь наһатай зон, ехэнхинь үйлэдбэриин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаггүй, ниитын ажал ябуулгада ородоггүй зон. Тиихэдэ һүзэггүйбди гэдэг аад, мүргэлэй заабаряар хуушан ёһо заншалнуудые сахидаг хүнүүд нилээд бии байха. Тиимэ болохолоороо, һүзэгтэй зонтой, мүргэлэй асуудалаар тээлмэрдэнэн хүнүүдтэй үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ходо ябуулжа байха шухала болоно ха юм.

Атеис үзэл номнол нэбтэрүүлхэдээ, ажабайдалай элдэб талые абажа үзэхэ, хүн зоной байра байдалыень, һанаа бодолыень хараадаа абаха шухала. Эрдэм мэдэсэнь, мэргэжэлынь ямар хэмжээндэб гэжэ мэдэбэл, һайн. Ажабайдалдань, ажаһуудалдань ямар бэрхэшээлнүүд тохёолдоноб, хэнэй баадана. Эндэ нэгэ хэдэн үгөөр тус эмхиин научна атеизм нэбтэрүүлхэ методсоведэй ажал тухай хөөрэһүү. Научно-методическа тус совёдтэ хори гаран эрдэмтэд, дээдэ һургуулиин багшанар, партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэд ороно. Энэ соведэй дэргэдэ атеизмээр лекцинүүдые уншадаг лекторнүүдэй бүлэг бии.

Үнгэрһэн жэлэй хугасаа соо Улаан-Үдэһөө хүдөө районуудта гаража, түсэбэй ёһоор һара бүри атеис темэнүүдээр лекцинүүдые уншаа гэбэл, эрдэмэй кандидат М. Г. Брянский Загарайн райондо, БИОН-ой эрдэмтэд А. Н. Содномов, Р. Н. Дугаров Хори, Хэжэнгэээр ябаа, эрдэмэй кандидат Т. М. Михайлов Яруунын райондо, Хойто-Байгалда ошоо, эрдэмэй доктор Р. Е. Пубаев — Бэшүүртэ, эрдэмэй кандидат Д. Д. Нимаев — Түнхэндэ лекцинүүдые уншаа. Эрдэмэй кандидат М. Д. Зомонов Хурамхаанай, Сэлэнгын, Захааминай районуудаар ябажа, атеис пропаганда ябуулһан байха юм. Эдэ мүрнүүдые бэшэгшэ, Хяагта, Хэжэнгээр ябажа ерээ.

Лекторнүүдэй уншадаг лекцинүүдэй темэнүүд олон. Нэгэ хэдыень нэрлэбэл, «Шажан ба мүнөө үеын үзэл сурталай тэмсэл», «Шажан мүргэлэй мүнөө үеын байдал», «Буддын (ламын) шажанай мүнөө үеын байдал», «Бурхан мүргэлэй үлэгдэлнүүдые хайшан гэжэ дабахаб?», «Бөө мүргэл юун гээшэб», «Христос шажанай үг унги, тэрэнэй хархис удха» гэхэ мэтэ. «Атеис үзэл номнол нэбтэрүүлхэ талаар партиин табиһан зорилгонууд» гэһэн темээр олон лекцинүүд уншагдадаг.

гэмээр эдэ дутуунууд бии болооб, ямар туһа, тэдхэмжэ үзүүлбэл, болхотойб гэжэ шэнжэлхэдэ, ехэ туһатай.

Манай республикын хото, хүдөө нютагуудаар атеис хүдэлмэри яһала ябуулагдана гээшэ. Парткомууд, комсомолой ба ниитын эмхинүүд, «Знание» бүлгэмэй эдэсхитэд ажалшадые атеис ёһоор хүмүүжүүлхэ ажалаа түсэбэй ёһоор ябуулна. Энэ ажалда «Знание» бүлгэмэй Буряадай республиканска эмхиин эдэбхитэд, лекторнууд бэ элидхэлшэд эдэбхитэйгээр хабаадана.

«Знание» бүлгэмэй атеис темээр уншадаг лекторнүүд районуудта үнгэргэгдэһэн семинарнуудта хабаадажа, лекци, элидхэлнүүдые хэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада Хоридо гурбан районуудай — Хориин, Хэжэнгын, Яруунын — атеис темээр уншадаг лекторнүүдэй семинар үнгэргэгдэбэ. Тэрэ семинар дээрэ ниислэл хотын лекторнүүд Г. Ц. Митупов, М. Г. Брянский, Р. Е. Пубаев, Ш. Б. Чимитдоржиев, Е. Г. Манзанов элидхэлнүүдые хэжэ, хүдөөгэй лекторнүүдтэ туһаламжа үзүүлһэн гээшэ. Гадна Хурамхаанай, Тарбагатайн, Яруунын, Захааминай районуудта семинарнууд үнгэргэгдэһэн, тэдэндэ манай лекторнүүд хабаадаһан байна.

Дээрэ нэрлэгдэһэн хүнүүдһээ гадна эдэбхитэй ажалаараа элитэ болоһон лекторнүүд манай дунда яһала байха. Атеис пропаганда ябуулдаг научна методсоведэй гэшүүн, философиин эрдэмэй кандидат А. С. Баинов партийна комитедүүдэй лекторнүүдтэ ехэ заабари, туһаламжа ходо үзүүлжэ байдаг. КПСС-эй обкомой дэргэдэхи партийна, совет хүдэлмэрилэгшэдэй курсанудта тэрэ олон лекцинүүдые атеис темээр уншаха, атеис хүмүүжүүлгэ Буряадай республикада ямар хэмжээндэ ябуулагданаб, тэрэниие хайшан гэжэ һайжаруулхаб гэжэ темээр ном бэшэжэ гаргаа. Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЗАГС-ын таһагые даагша З. Ф. Тимшалова мүнөө жэлдэ атеис хүдэлмэридэ, илангаяа мүнөө үеын шэнэ ёһо заншалнуудые нэбтэрүүлхэ ажалда эдэбхитэй хабаадаа. Бурхан мүргэлэй, атеис хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар засаг захиргаанай баталан абаһан хуулинуудые, тогтоолнуудые тайлбарилха талаар республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи шажан мүргэлэй хэрэгүүдээр этигэмжэтэ түлөөлэгшэ А. Б. Раднаев ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ научна атеизмээр лекцинүүдые Ю. С. Ширапов уншана. Мүн М. Д. Зомонов атеис хүдэлмэридэ хабаададаг.

«Знание» бүлгэмэй лекторнүүд «Шажан ба үзэл сурталай тэмсэл», «Совет шэнэ ёһо заншалнууд» гэһэн темэнүүдээр шэнэ лекцинүүдые, методическа материалнуудые бэлдэжэ, районуудта эльгээгээ. Мүнөө атеис темээр методбюллетень бэлдэгдэжэ байна. БИОН-ой буддологиин секторэй мэргэжэлтэд «Буддизм ба Түбэй Азиин арадуудай уран зохёол, уран зураг» гэжэ ном хэблэн гаргаба. Гадна Буряад нютагта бии байгаа шажан мүргэлэй, мухар һүзэгэй үлэгдэлнүүдые усадхаха, ажалшадые атеис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалнуудаар статьянууд бэшэгдээд, суглуулбарида оруулагдаад, хэблэгдэхэеэ байна. Эдэ зохёолнууд соо ороһон баримтанууд атеис хүдэлмэриие ябуулдаг, атеис темээр лекци, элидхэлнүүдые хэдэг хүнүүдтэ аша туһатай байхань лабтай.

Съездын урда тээ тунхаглагдаһан шухала документнүүдтэй танилсаад, хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байхадаа, ажал хүдэлмэридөө шанга эрилтэ табиха, бии байгаа дутуу дундануудаа усадхаха ёһотойбди. Пропагандистска хүдэлмэридөө хубхай хооһон үгэнүүдые гаргангүй, ажалшадые научно-материалис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, социалис үзэл сурталые үргэнөөр тарааха тухай партиин заабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ ёһотойбди.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор, «Знание» бүлгэмэй Буряадай эмхиин атеис пропагандые эрхилдэг методическа Соведэй түрүүлэгшэ.

Энэл даа Америкын бодото нюур шарай

ИЛГУУЛАН ДАРЛУУЛАГШАД

«Гэгээн сагаан үдэр хүн зоноор халима дүүрэн үйлсэдэ сагаан арһатай хоёр хүбүүд намайе байлгаба,— гэжэ Зүүн Урда Азиһаа США нүүжэ ерэһэн Соран Пхонг хөөрэнэ.— Түрүүшэгээр намайе баһан наадалба, хэлэһэн үгыемни һажаажа байжа энеэлдэбэ. Тиигэжэ байтараа нэгэниинь хармааанһаа хутага гаргаад, хүзүүн хударни хара амяараа, зугаахин шааажархиба. Энэ үдэрые би бүхы наһан соогоо мартангүй һанажа ябахаб». Иимэрхүү ушарнууд тухай аза талаан бэдэржэ Азиһаа һүүлэй үедэ нүүжэ ерэһэн олон мянган залуу хүбүүд, басагад заабол тандa хөөрэхэ байха. Америкымнай бодото нюур шарай энэ гэжэ ойлгохо ёһотой һургаал мүн гээшэ бэшэ гү?

«Бүтэн дээрэ эндэһээ арилагты» — гэһэн үгэнүүдээр США-гайхид Тайвань һаа, Урда Корейһээ, Японһоо, Зүүн Урда Азиин бусад оронуудһаа нүүжэ ерэгшэдые угтадаг юм. «Диваажан шэнги Америкэдэ зол жаргал эдлэхэ хүсэлтэй ерэһэн» хүнүүд эндэхи ажабайдалай ямар шэрүүниие түрүүшын үдэрһөө арһа, мяхааараа мэдэрхэдээ, гансата «ухаа орожо», американецуудай өөһэдтэнь ямар ехэ дурагүйе ойлгодог юм гэжэ Америкын хэблэл нюуса, нөөсэгүйгөөр бэшэдэг. Мянган зоной нэгэ хэдыханиинь лэ «американ ажабайдалай ёһо заншалнуудта дададаг», зарим ушарта шадахынгаа зэргээр баяжадагшье ааб даа. Зүгөөр тиимэнүүдынь тон лэ үсөөн байха. Азиһаа ерэгшэд худал хуурмаг үгэдэ, хооһон уряалда мэхэлүүлэн иишэ нүүһэнһээ, ажабайдалай ара тала худар хэтэ мүнхэдөө хаягдаһанаа ойлгоходоо, гэдэргээ бусаха замайнгаа хаагдаһанда гажаран гашуудахал баатай болодог юм. Яахабши теэд, ябаха, бусаха гэхэдээ, бүхы мүнгэ зөөриеэ Америкын «диваажан» хүрэхэ замдаа гаргашалагдаа бшуу.

Ажал олохо гэхэдэ, дэмы даа. Зуун процентнэ американецууд гээшэдди гэжэ үсүүгээ шаадагуудшье өөһэдөө ажал олдэржэ тулишанхан. Тиимэһээ Азиһаа «тэнэжэ ерэһэн шара арһатан» олдоһон лэ хара хүдэлмэриинь хэхэ, түлэһэн лэ жэжэ мүнгыень голон голхоронгүй абаха баатай болоно бшуу. Харин тэдэнэр хаана байна гэжэ һананат? Азиһаа түбһөө анханай үг гарбалтай эдэ «үлүү хүнүүдэй» нэмэри бологшод гэр байрагүйһөө дулдыдажа, олон мянган үхибүүдээрээ, нобшо ноохойтоёо Америкын томо томо хотонуудай эгээн ара бэедэ, хамхаржа хэмхэржэ унажа байһан кварталнуудта саг зуурын «бамбаахануд» соо байрланхай.

Зүгөөр эгээл аймшагтайнь гэхэдэ, энэ хооһо нойтон, эрхэ түлөөлэлгэгүй ажабайдалынь бэшэ, харин дура зоргондоо баһуулалгань, доромжолуулгань юунһээшье доро гэжэ тэдэнэр һайн ойлгонхой.

Ази түбһөө ерэгшэдэй баһуулһан, шиидамаар хайра гамгүйгөөр наншуулһан, гуядаа гурба сагаагүй болотороо тонуулһан тухай ута, богони мэдээсэлнүүд хирэ хирэ болоод лэ американ хэблэлдэ толилогдожо байдаг юм. Куклукс-клан болон үндэһэ яһанай илгаа баримталдаг бусад эмхинүүд, мүн фашис шэглэлтэй бүлэглэлнүүд нүүжэ ерэгшэдые элдэб үнгөөр доромжолно, занана. «Дунда зиндаагай американецууд» гэжэ илгардаг нэгэ бүхэли бүлэг эрхэтэд азинхидые үзэн ядалгын «халдабарита үбшөөр нэрбүүлэнхэй». «Бүхы орон дотор Ази түбһөө нүүн ерэгшэдтэ добтолгонууд үргэлжэлһөөр. Элдэб заналтанууд хэгдэнэ, үнгэржэ ерэхэдээ, нүүжэ байһан гэрнүүдынь галдажархина, үйлсэдэ алажархина»,— гэжэ ЮПИ агентство бэшэнэ.

Бостон хото шадархи Ривере гэжэ кварталда Азиһаа нүүжэ ерэһэн хэдэн айлай ажаһуудаг гэр байрануудые нэгэ һүни хулиган аашата сагаан хүйхэршүүл шатаажархиһан байгаа. Хэдэн часай туршада үргэлжэлһэн түймэрһөө уламжалан, 40 гаран хүн хээрэ үлөө юм. Тэдэнэй дунда үндэр наһатан, үхибүүдшье бии. Массачусетс штадта гэгээн сагаан үдэр бүлэг залуу бандидууд Ази угсаатай хоёр эдир хүбүүдые бариад, сохиһон байна. Тиихэдэ ороной ниислэл Вашингтондо үндэһэ яһанай илгаа баримталагшад корейцүүдэй алаабхинуудые хэдэн дахин галдаһан, алахабди гэжэ нэгэтэ бэшэ занаһан юм.

Юундэ Ази түбиин зондо американхид иимэ дурагүй гээшэб? Ямар шалтагаанаар үндэһэлжэ болоолтойб? Эгээл гол ехэ шалтагааниинь хадаа засагай тала баригшадай тусхайта хараа бодол мүн. Америкын үзэл сурталай органууд Азиин оронуудта эсэргүү идхалгын хүдэлмэри үдэрһөө хойшо үдэр, һүнигүй ябуулдаг гээшэ. Энэ кампаниие удамаршалдаг США-гай захиргаанай эгээн дээдэ тушаалта ажал ябуулагшад, зүһэн бүриин конгрессменүүд, экономистнууд, худалдаа наймаа эрхилэгшэд Азиин али бүхы гүрэнүүдые үндэһэгүйгөөр гэмнэдэг, доромжолдог заншалтай. «Майнити» гэжэ газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, гадаадын худалдаа наймаанда Японой США-е ахижа ябаһые гэршэлһэн шэнэ тоо, баримтануудтай танилсаад, Вашингтоной засагай зурганнуудай нэгэ түлөөлэгшэ уур сухалаа барижа ядан: «Ядерна бомбо тээһэн В-52 тухэлэй самолёдуудай нэгэ эскадрили Токио тээшэ эльгээхээр болообди»,— гэжэ сэхэ мэдүүлһэн байна. Сэрэгэй талаар союзнигтаа иимэ баһангаяр американ түшэмэлэй хандажа байхада, юрын японецто гү, али Ази түбһөө нүүжэ ерэһэн бусад хүнүүдтэ американецуудай дээрэлхүүгээр хандадагынь гайхалгүй.

США-гай ажалшадай һуудал байдалай муудаһанай шалтагааниие, ажал хүдэлмэригүйдэлгын ба промышленностиин хэдэн һалбарида һүжэрһэн кризисэй хойшолонгуудые Америкын засагаархид «хара һанаата азиадуудһаа» уламжалан иимэ бандал тохёолдоо гэһэншүүгээр ойлгуулхые оролдоно гээд Америкын сенадта Гавайн аралнуудые түлөөлдэг демократ С. Мацунага тэмдэглэһэн байна. Америкын теле-дамжуулгануудта, уран һайханай фильмүүд соо тэдэл «хара һанаата азиинхид» «сагаан сэдьхэлтэй, сагаан арһатай хүгжэлтэ түгэс американецуудые» үһөөрхэн, хайра гамгүй хюдадаг, али болохоор альбадан хашадаг айхабтар муу муухай зон юм. Иимэл түхэлэй уршагта ябадалай шэнжэтэй фильмүүдые «садатараа» хараһан американецуудай «бури сэдьхэлтэй азиадуудые» үзэн ядадагынь гайхалтай бэшэ.

Дмитрий МАКАРОВ.
(ТАСС).

Социалис нүдөөр

БУРЯАД НОМУУД ХЭРЭГТЭЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ һурагшадай классһаа гадуур уншаха номуудай список һуралсалай программа соо үгтэнхэй. Теэд тэндэ нэрлэгдэһэн номууд «сомоотой үбһэн соо зүү бэдэрхэ» гэдэгтэл олдохогүй, тон шухаг болонхой. Иигэжэ хэлэхэдээ, шэнэ юумэ хэлэхэб гэжэ огто һананагүйб. Нютагаймнай библиотекэдэ ерэйдоол 127 хэһэг буряад ном бии юм. Һургуулиин библиотекэдэ үшөөшье үсөөн. Номой магазинда ороходош, наймаашан:

— Үгы-ы! Ерэдэггүй. Хүнүүд һуражал байдаг, — гэхэл даа. Газетэдэ хаа-яа иимэ тиимэ шэнэ ном гараба гэжэ уншаад лэ дүүрэхэш. Һара, жэлдээ нэгэтэ Улаан-Үдэ хото хүрэхэдэш, номой тагууд баһал хооһоор угтадаг.

Теэд тиимэ байгаагүйдөө арганьшье үгы ха. 350 гаран мянган буряад зондо республикымнай номой хэблэл наадалһан юумэдэл түрэлхи хэлэн дээрээ оройдоол мянган хэһэг бэлэглэнэ ха юм. Энэ ойлгогдошогүй ушар даа. Хаана, хэзээ тиимэ түсэб табигдашаһан юм ааб? 1985 оноййшье түсэбөөр ядаал гэжэ зургаан-долоон буряад ном гаргагдаха хэбэртэйгээр газетэдэ бэшэгдэнэ һэн. Шэнэ номуудай үгышье һаа, арбаад, хорёод, гушаад жэлэй саана гаргагдаһан һонин һонин номуудые аргынь оложо, дахин дабтажа хэблээ гээшэ һаа, гансашье буряад хэлэнэй багшанарта, һургуулиин үхибүүдтэ бэшэ, мүн үргэн олон уншагшадта хэрэгтэйл байха һэн. 1983 ондо республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсада байхадаа, олон багшанар энэ асуудалаар бэшэг-хандалга дээдын органуудай анхаралда дамжуулаа һэмди. Энэ асуудал зүб тээшээ шиидхэгдээ гээшэ һаа, номдо дуратайшуулай һайн дуранай бүлгэмүүдэй хүдэлмэридэшье туһа хүргэхэнь дамжаггүй.

Ядахын сагта «Байгал» журналаймнай «Хараасгай» заримдаа «дулаан орондоо» ниидэжэ ябашаһандал, үзэгдэхэеэ болишодог муутай. Энээнһээ уламжалуулан, нэгэтэ Хяагтын районой һургуулиин буряад хэлэнэй багша Ф. Манжихановай үхибүүдтэ зорюулһан журнал бии болгохо гэһэн дурадхал дэмжэнэб. Түрэл хэлэеэ заахадамнай, шудалхадамнай «Буряад үнэн» газетымнай хэдэг туһаа ягаад үшөөл үргэдхэхэ байгааб гэхэдэ, уран зохёолой талаар анхаралаа ехэшэгээр хандуулжа, янза бүриин мэдээсэлнүүдые, шэнэ зохёолнуудые, мүн арадай аман үгын зүйлнүүдые олоор толилхо жэшээтэй гээшэ бэээ.

Тиихэдэ номой хэблэлээр драматическа зохёолнууд хомор гаргагдана. Мүн уран зурагай, зүжэгүүдһээ абтаһан, этнографическа болон байгаалиин музейнүүдэй хэрэгсэлнүүдэй бүүлгабаринуудай, урданай юумэнүүдые зурагалаһан, уран зохёолнуудые шэмэглэһэн янза бүриин альбомууд байбал һайн һэн. Мүнөө үедэ үхибүүд, илангаяа бага классуудай һурагшад. үндэһэн буряад болон абтаһан үгэнүүдые илгаруулхадаа тулюуршаг лэ болоо байна гэжэ һананаб. Мүнөө һургуулиин шэнэ реформын ёһоор түрэл хэлээ шудалха хэрэгтэ сагшье нэмээгдэхэ гэжэ хараалагданхай. «Буряад үнэндэ» гараһан Д. Д. Ошоровой «Яруунадамнай ямар байнаб?» гэһэн статьягай һүүлээр республикымнай олохон багшанар, бусадшье нүхэд буряад хэлэ ба литература заалгын дутуу дунданудые, бэрхэшээлнүүдые тон лэ зүбөөр хэлээ бэлэй. Мүн буряад хэлэ заалгые эрид һайжаруулха тухай республиканска педагогическа уншалгануудай (1981 он) секциин хэшээлдэшье, Гэгээрэлэй министерствын эмхидхэһэн зүблөөндэшье хэлсэгдэхээрээл болоо гээшэ һэн. Тэндэ баталагдаһан асуудалнуудые бэелүүлгэ гээшэ буряад хэлэнэй багшанарай, олониитын ба түрэлхидэй уялга мүн.

Энэ бэшэг соогоо үнинһөө хойшо хэлэдэг лэ юумэеэ үшөө дахин дабтаха дуран хүрэнэ. Захааминай районд 8 жэлэй табан һургуули бии юм. Тэдэнэй тоодо оролсодог манайшье һургуулида 200 гаран үхибүүд һуража, түрэлхи хэлэеэ бултадаа үзэдэг. Муу юумэниинь хадаа һурагшаднай эгээл бэшэжэ туршаха, гоёор зуража захалха, уран зохёол һайнаар ойлгожо эхилхэ сагайнгаа болоходо, 8-дахи классаа дүүргээд лэ манһаа ябашадаг. Тиимэһээ тэдэндэ олгоһон дүршэл шадабарииень саашадань адаглажа, багаханшье хэрэглэжэ шадангүй бидэ үлэнэбди. Теэд хэды иимэ ушартайшье һаа, бидэ уран һайханай ойлгосын «орьёл оодэ» зүдхэхөөрөол зүдхэжэ, түрэл хэлэ литература хоёроо һайнаар анхаран, «түрэлхи хэлээ мэдэхэгүй» гэжэ хожомоо хэндэшье шоо үзүүлхэгүйе оролдон, «ами наһанайм сэнтэй», «түби дээгүүр хаанаш» абажа ябалтай түрэлхиингөө аһан ехэ баялигые оролдосотойгоор шудална гээшэбди.

Б. ГОМБОЕВ,
Захааминай районой Мэлэбортын 8 жэлэй һургуулиин түрэлхи хэлэнэй, литературын багша.

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

УЛААН-БААТАР. Эндэхи МНР-эй Уран зурагай искусствын гүрэнэй музей соо нээгдэһэн этнографическа выставкэ монгол арадай оюун ухаан бодолой ба материальна соёлой баялиг тухай элирхэйлэн гэршэлнэ.

Эндэ дэлгээгдэһэн выставкэ ороной музейн хэрэгэй хүдэлмэрилэгшэдэй оорсэ ялаын зохёохы тоосоон болоно. Һүүлэй 2 жэлэй хугасаа соо республикын элдэб заха бууһануудта олдоһон 800 гаран шэнэ зүйл эндэ табигдаба.

МНР-тэ ажаһуудаг элдэб арад үндэһэтэдэй һуудал байдалай, ёһо заншалай онсо зүйлнүүд, арадай уран гартанай зохёол бүтээл тухай хөөрэһэн экспонадууд харагшадые ехэтэ һонирхуулна. Гоё һайханаар хэгдэһэн мүнгэлмэл аяга, мүнгэн хутаганууд, модоно дархашуулай зэр зэмсэгүүд тэдэнэй дунда бии. Эдэ бүхы зүйлнүүд монгол арадай ажабайдалай таһаршагүй хубинь болодог байгаа.

Иимэ выставкэнүүдые эмхидхэлгэ орон соо этнографическа шэнжэлгэнүүдэй үргэдхэгдэжэ байһые, ороной ажалшадай, илангаяа залуушуулай арад зонойнгоо угай баялигые бүри һайнаар шэнжэлжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ШЭНЭ ҮҮСХЭЛНҮҮД

ХЕЛЬСИНКИ. Сэрэг дайнай хёмороо зүришэлдөөе һуларуулха, хоорондохи этигэл найдалаа, аюулгүй байдалаа бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд тон шухала удха шанартан байна: тэдэнэр эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна, ядерна дайе зайсуулан сарахын тула шэнэ эрга боломжонуудые нээнэ гэжэ Финляндиин парламентын депутат Энсио Лайне ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха дурадхал, нэгэ нэгэнэйнгээ газар дайдада хүрэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хорооохо талаар США-да хандаһан уряа, мүн ядерна бүхы тэһэлэлгэнүүдые нэгэ талаһаа зогсоохо тухай соносхолго гэхэ мэтын Советскэ Союзай эдэбхи үүсхэлнүүдые тэрэ һайшааһан байна.

Ф. КАСТРЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ГАВАНА. Кубын арад Шэнэ жэл болон революциин илапаар 27-дохи жэлэй ойе угтахадаа, ерээдүйдэ ехэ этигэл найдалтан байһанаа харуулба гэжэ Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Хэды бэрхэшээл түбэгүүдэй ушараашье һаань, үнгэржэ байһан жэл манай республикада ехэ амжалтатай байгаа гэжэ тэрэ арадай засагай хоёрдохи зарлалай Национальна Ассамблейн юһэдэхи сессиин хаалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Тэрэнэй экономикын ургалта 4,8 процент болобо. Революциһаа хойшо үнгэрһэн 27 жэлэй хугасаа соо бүхы һалбаринуудта орон соо асари ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Ерэхэ жэл болон бүхы түсэбтэ шэнэ табан жэл шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэгдэхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа Ф. Кастро мэдүүлбэ.

Кубын Компартиин III съездэдэ бэлдэлгэ тухай хэлэхэдээ, бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан документнүүд ехэ удха шанартай байба гэжэ хэлээ. Мүнөө үедэ партиин программын проект табигдажа байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Манай ажал ябуулгын ехэ дүй дүршэлые нэгэдүүлһэн, партиин гэшүүдээр, ба бүхы арад зоноор баяжуулагдаһан һайн проект болохо байна гэжэ һананаб.

Кубын парламентын сесси дээрэ баталагдан абтаһан 1986 оной Кубын социально-экономическа хүгжэлтын ниитэ нэгэн түсэб ехэшье һаа, бэелүүлэгдэмээр байна гэжэ Ф. Кастро хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. Ажалай эмхидхэлые али бүхы талаарнь нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ болон ажалай журамые бэхижүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай. Социально-экономическа саашанхи хүгжэлтын замда оромнай шэнэ амжалтануудые туйлаха юм гэжэ этигэн найдажа байһанаа Кубын хүтэлбэрилэгшэ батаар мэдүүлбэ.

АМГАЛАН БАЙДАЛ ХАНГАГДАБАГҮЙ

БЕЙРУТ. Үнгэрэгшэ жэл Ливанай гасалан зобоолонто газар дээрэ амгалан тайбан байдал асарбагүй. Израилиин зонхилхы сионис бүлэгөөрхидэй болон гадаада далаин саанаһаа тэрэниие дэмжэн тухирагшадай гэмтэ муухай политикаһаа уламжалан, энэ багахан арад ороной арад хүндэ хүшэр гасалан зобоолондо дайрагданхай. Сионизм болон империализм хархис хүсэнүүдээр үүдхэгдэһэн Ливандахи уршагта үйлэ хэрэгүүдэй эхилһэнһээ хойшо арбан жэл үнгэрэгшэ хабар гүйсоо һэн. 100 мянга шахуу хүн алуулһан, 200 мянган хүн шархатуулагдаһан, Ливанай хэдэн зуугаад мянган хүн зон гэр байрагүй үлэшоө.

Гэбэшье Израилиин хашалта харшалалтын уршаг хойшолон, экономическа доройтон уналга ливанайхидай зоригыень мохообогүй. Мүнөө дээрээ Израилиин дарлалта мүлжэлгэ доро байһан ороной урда хүбиндахи зэбсэгтэ тэмсэл улам үргэн дэлисэтэй болоожо байна. Ливанай эсэргүүсэлтын патриотическа фронтын зэргэнүүдтэ олониитын түлөөлэгшэд, ондо ондоо политическэ үзэл бодолтой хүнүүд дайлалдана. Дайсаниие үзэн ядалга, эхэ ороноо эрхэ сүлөөтэйгөөр хараха гэһэн хүсэлэн тэдэниие нэгэдүүлнэ.

ҺЭРИМЖЭТЭЙ ХЁРХО БАЙХА

МАНАГУА. 1985 ондо Сандинис арадай арми (СНА) үргэн ехэ добтолго хэжэ, Никарагуагай контрреволюциин зэбсэгтэ бүлэглэлнүүдтэ шанга харюу сохилто үгэбэ гэжэ Никарагуагай Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, обороной министр Умберто Ортега мэдүүлбэ. Революционно республикые хамгаалагшад Никарагуагай хэдэн һууриин тосхонуудые булимтаран эзэмдэхые һанаашалһан ЦРУ-гай хүлһэншэдэй гэмтэ муухай харата ябуулгануудые зайсуулан сараба гэжэ тэрэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Дайшалхы амжалтагай ябуулгануудай үедэ СНА-гай подразделенинүүд Сомосын ехэ банданудые һамна бута сохиһон байгаа гэжэ У. Ортега хэлэбэ. Хархис хүсэнүүд Гондурас болон Коста-Рикэтэй хилэлдэг районуудта шэбээлнэ. Никарагуагай сэрэгүүд 4 600 гаран американ хүлһэншэдые үгы хэһэн, 500 гаран хүниие плендэ абаһан байгаа. Гэбэшье контрреволюционернүүдэй таһархай жэжэ бүлэгүүд ороной хада уулата районуудта хорожо байһаар. Үнгэрһэн жэлдэ ЦРУ-гай хүлһэншэдэй гарһаа ямаршье гэм зэмэгүй 280 шахуу эрхэтэд алуулһан, 1 200 шахуу хүн хүндөөр шархатуулагдаһан гэхэ гү, али хулгайлагдаһан байна. Контрреволюционно харата ябуулгада эсэргүү тэмсэлдэ СНА-гай 140 солдат болон офицер, Сандинис арадай милициин сэрэгшэд амин наһаяа алдаһан байгаа. Тэдэнэй туд бүхэниинь һүүлшынгээ амин хүрэтэр эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, революционно уялгаяа дүүргэһэн байна гэжэ У. Ортега тэмдэглэбэ.

ИНДИ. Американ «Юнион Карбайд» гэжэ корпорациин ноосэ складууд сооһоо дэгдэн гараһан хорото газай үүлэнһээ тохёолдоһон аюулһаа болоожо һүжэрһэн гай хохидолто тэрэ һүниһөө хойшо жэл үлүүтэй саг үнгэрөө. Бхопал хотын олон зуу мянган хүн хорлуулагдаһан, тэрээнһээ уламжалан, 2,5 мянган хүн хосорһон юм. Тиигэбэшье мүнөөдэр хүрэтэр тэрэ муу муухай ушарта эсэс табигдаагүй байһаар. Бхопалай больницанууд соо үбшэн хүнүүд дүүрэн зандаа. Үдэр бүри 400 гаран хүн амбулаторинуудта хандажа, аргалуулха хүсэлтэйгөө мэдүүлнэ. Юрэдөөл, газетэнүүдэй мэдээсэлэнэй ёһоор, тэрэ һүниин аюулһаа болоожо, 400 мянга шахуу хүн хорото газай нүлөөндэ дайрагдан хохидоо. Ехэнхи хүн зоной уушханда, зүрхэндэ, хото хоолойдо, бөөрэдэ ба эльгэндэ хорото газууд муу нүлөө үзүүлээ гэжэ мэргэжэлтэд тобшолол хэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хамидиа» гэжэ больницын тусхай таһагта үдэрөө хүлеэһэн Абида Каримые харанат. Тэрэнэй хажуудa нүхэрынь болохо Абдул Карим арбан нэгэтэй басагантаяа зогсоно. Энэ хоёршье баһал хорото газһаа болоожо хохидонхой.

ТАСС-ай фотохроника.

НҮХЭСЭЛНАЙ УЛАМ БЭХИЖЭГ ЛЭ!

Бэгзийн Явуухулан гансашье Монгол орондоо бэшэ, харин Ази түбиин аажамаар алдар суутай болоһон уянгата уран шүлэгшэ байһан юм. Москвагай Литературна институдта һураха үедөө манай нютагай хүбүүд — Даширабдан Батожабай, Николай Дамдинов, Цырен-Базар Бадмаев, Солбон Ангабаев гэгшэдтэй танилсажа, ехэ дүтын нүхэд болоо бэлэй. 1983 оной намар Буряадай АССР-эй Үдэрнүүдэй МНР-тэ үнгэргэгдэжэ байха үеэр эндэһээ ошоһон билэг уран зохёолшод тэрэнэй шарил дээрэ ошожо, ёһолон дуугай зогсоһоноо мартадаггүйбди. «Алаг дэлхийд төрсөн минь учиртай» гэһэн уран шүлэгшын үгэнүүд сайбар сагаан шулуун табсан дээрэнь хүрсаар һиилэтэй, холоһоо аржын харагдаа һэн. «Намарай мүнгэн үглөө» гэһэн гаршагтай шэлэгдэмэл зохёолнуудайнь редактор, мэдээжэ эрдэмтэн, манай хуушанай танил Д. Цэнд Явуухуланай зохёол бүтээл тухай тон зүбөөр иигэжэ бэшэнэ:

«Манай ороной гүрэн түрын шанда хүртэһэн Б. Явуухуланай 25 жэлэй туршада бүтээһэн шүлэг, поэмэнүүдэй дээжыень абажа, энэ номдо оруулхадаа, нэгэ бэрхэшээлтэй дайралдааб. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй зохёолнуудһаа шэлэжэ абалтагүй, бултадаа шахуу шэлэгдэмэл бүтээлнүүд байжа байгаа. Намда тохёолдоһон иимэрхүү бэрхэшээл шадаал һаа олон байдаг һаа, ямар урматай һайн байгааб даа!..».

Бэгзийн Явуухуланай энэ ном сооһоо абажа буряадшалагдаһан хэдэн шүлэгүүдые уншагшадай анхаралда дурадханаб.

Бэгзийн ЯВУУХУЛАН

ЭХЭ ОРОНДОО

Алтан дэлхэйдэ анха удаа ерээд,
Альганай шэнээн үлгыдэ багтаад,
Абымни нэрэ үгөөгүй байхада,
Айлдаа дүүгэймни хүрөөгүй ябахада —

Һэрбэгэр хара шэнгэн даахиемни
Һэрюухэн һалхяараа хатаажа үгэһэн
Үлгы нютаг — Эхэ оромни, шамдаа
Үри зүрхэн, үнэн голһоо дуратайб.

Үдэхэ бэемни эрын шадал ороод,
Үрхэ гэрэйнгээ байдал толгойлоод,
Үринэроо үдхэхэ гэжэ шармайхадамни,
Үйлэ хэрэгээ урагшалуулан ябахадамни,

Магнай хахарха болоторни баярлуулжа,
Маряа ороторни жаргал эдлүүлһэн
Үлгы нютаг — Эхэ оромни, шамдаа
Үри зүрхэн, үнэн голһоо дуратайб.

Саһата ууладап, толгоймни сайгаад,
Сагай эрьелтэдэ тэнхээмни һулараад,
Ээлжээтэ хорбоогой хугасаа ерэжэ,
Эхилһэн дуугаа дууһангүй орхиходомни,

Алда бэеымни хүшэлдэһэн гэнгүй,
Алтан хэбэлдээ шэнгээн абаха —
Үлгы нютаг — Эхэ оромни, шамдаа
Үри зүрхэн, үнэн голһоо дуратайб.

АЛТАЙН ОРЬЁЛ

Хүйтэнэй орьёл ханхагар мүрөөрөө
Хүхэ тэнгэриие түлгэн зогсоно.
Үүлэн-хүлэг мүргэн бутараад,
Үбсүү хабидань һэмэрэн уригдана.

Ууладай дунда Алтайн орьёл
Урданай баатартап, эрэлхэг үзэгдэнэ.
Үүлэдэй дунда магнайнь сэнтэжэ,
Уурал һабан һүртэйгөөр харагдана.

ШИНИИ ДУРЛАЛ

Хабирган һарын нэмэ нэмэһээр
дүүрэдэг шэнги,
Хайрын сэдьхэлни улам шамдаа дадаад
байха юм.
Һарын гэрэлдэ сэсэгэй набшаһа
хумидаг шэнги,
Һайхан шинии хайрын элшэ бууреад
байха юм.

Үбһэндэ бууһан үүрэй шүүдэрэй
хиидэдэг шэнги
Арилха болобо гү!
Уһанда унаһан бороогой дуһалай
хатадаггүй шэнги,
Амидарха болобо гү
Шинии дурлал!

ҺОЛОНГО

Намирһан бороогой арилһанай дараа
Наратай тэнгэридэ һолонго татаба.
Урматай ошоод барижа абамаар,
Урдахи талада үзүүрынь алаглаба.

Алагхан үзүүрыень адхаад абаха
гэхэлээр,
Аниб гэхэ зуура холодоод ябашаба.
Хүсэл гээшэни баһал иимэ юм,
Хүндэ баригдадаггүй һолонго шэнги юм.

ТҮРЭЛ НЮТАГАА ЭРЬЕЖЭ

Удаан жэлэй аяншалгамни дууһажа
Угайнгаа нютагай хилэ дээрэ ерэбэб.
Халха нютагайнгаа шоройе
үнэрдэхэдэмни,
Хайрата хүүхэнэймни үнэр ханганаба.
Даншье удангүй гэртээ ерэхэдэл,

Дадаһан амарагни угтан золгобо.
Хайрата хүүхэнэйнгээ духа дээрэ
үнэсэһэмни
Халха нютагаймни шорой хангалтаба.

Ч-Р. Намжилов буряад аялгада оруулба.

ЁОХОР НААДАН ЁҺО ЗАНШАЛНАЙ БЭШЭ

(Л. Тапхаевай поэмэһээ үндэһэ абан мүндэлһэн бодолнууд)

Ёохор наадан... Буряад угсаатанай эгээл дуратай, соёроотой, нэерээтэй, согтой зугаатай, нахис-хотос гэшхэлһэн, этигэл найдал шэнгээһэн хүхюун һайхан ягаруухай, солбон дорюун ёохор...

Жараад онуудаар Улаан-Үдэ хотын сэсэрлиг соо дуу хатарта дуратай залуушуул тон олооро сугларжа, хэдэн дүхэриг болоод хубааржа, сэнхир номин тэнгэриин хүбхэлзэтэр, одо мүшэдэй хатартар, ёохорой дуунуудые хонгёо һайхнаар дууладаг, шандааһанай шангые табагайн шадалаар туршадаг бэлэй. Харин мүнөө тиигэжэ залуушуул хатардаг аа гү? Хаа-яа хурим түрэдэ гү, али ямар нэгэн һайндэрэй ушараар уулзахадаа, шэхэнэй шэмэг болгон. ёохор наадаха һанаан заатагүй нэгэнэй толгойдо ерэхэ. Теэд лэ... эбтэйхэнээр гар гараа барилсалдан дүхэриглэхэдөө 4—5 гү, али эгээ ехэнь арбахан лэ мүр мэдэхэ байдаг. Үг-мэг гэлдэн, аягүйрхэн, доошоо харан тараха...

Тапхаевай «Ёохор» гэжэ поэмые уншахадаа, мүнөө үеын залуушуулай арадайнгаа һайхан наадые мартажа байһан тушаа голхорноош.

Л. Тапхаевай «Гол харгы» гэжэ 1981 ондо гараһан ном соонь тэрэ поэмэ оролсоо. Уншагшад энэ поэмыеньшье, ном соо ороһон шүлэгүүдыеньшье һонирхон уншаһан байха.

«Гол харгы» гэжэ номой нэрэшье, «Ёохор» гэжэ поэмээр эхилээшэньшье гүнзэгы удхатай хаш. Арад зонойнгоо ухаан бодолой гүн гүнзэгые ойлгобол, гол харгынгаа даланда гарааб гээ һаа, алдуу болохогүй байха.

Ухаан бодолой гүн гүнзэгы — ёохорой наадандa. гуниг гашуудал — ёохорой наадан-да, баяр зугаа — ёохорой наадандa, инаг дуран — ёохорой наадандa...

Сортоотойхон ёохорой аялга соогуур арадай ажабайдалые һабагшатуулан, уянгалан, гуниглан, поэдэй түүрээхые уншахадаа, зүрхэ сэдьхэлэйшье хүдэлхөөр, һанаан бодолойшье ханахаар.

Агуу дайн, Абаргасадал
Абажа байгаа хүбүүдые,
Эхэ ороной аюулта байдал
Эблэрүүлээ хүнүүдые.
Аадарай үүлээр бүрхөөһэн
Тэнгэриин нэрьехэ
гайхалгүй.
Сэрэгтэ хүбүүдээ түхеэрһэн
Сэлеэнэй хүлгэхэ гайхалгүй.

Сэдьхэлэй, зүрхэнэй үбшэнтэйшье һаань нютаг нугын зон нэгэ хүндэл эблэрэн, халуун амисхалаа нэгэдэн, хэм гараа барилсан, хани халуунаар хамтаран, ёохор наадандаал жагсаха. Сэрэгшэн бууга, жолоошон жолоогоо бариха, ажалша арад зон ажалайнгаа эхиндэ жагсаха. Зула мэтэ бадаран байһан залуу омог хүбүүдээ дайнай харгыда үдэшэхэдөө, ёохоройнгоо дуунда шүтэжэ, зохисотой аялгадань этигэжэ, залуу хүгшэнгүй. гунигаа нюужа, һайн һайхан үреэлнүүдээ хэлэжэ ябуулдаг заншалтай байгаал.

Түрэһэн нютагай агаар
Амилжал абаха гэһэншүү,
Түрээ хээгүй басаганаар,
Ханилжал абаха гэһэншүү,
Хүүежэ байһан түүдэгһээ
Дулаасажа абаха гэһэншүү,
Хүлеэжэ үлэхэ дүүнэдээ
Хүхеэжэ абаха гэһэншүү,
Тэдэ хүбүүд юун гэһэн
Ханамжатайгаар хатаргша
һэм.
Тэдэ хүнүүд юун гэһэн
Барижатайгаар уяргша
һэм.

Дайнай аюулта харгы хэлэшэгүй ута, зоболон гай эбсэшэгүй хатуу... Тиибэшье, баатарлиг буряад хүбүүд түрэл арадайнгаа зоригые шэнгээһэн ёохор наадан шэнхинээе шэхэндээ хабшуулан, хүсэн дээрээ хүсэ нэмэжэ, урагшаа дабшан, Илалтын үдэрые дүтэлүүлэлсэдэг байгаал даа.

Дүлэтэ дайнай жэлнүүд үни үнгэрэн ошоошье һаа, үсэгэлдэр болоһондол, зүрхэнэй буланда соробхилон лугшанал. Эхэ эсэгэгүй үлэһэн үншэн хэнээ үхибүүд, инаг дураяа илдамтаяа хубаагаагүй басагад.

Гомдол гашуудалда баригдангүй, нулимсынгаа дуһалаар нуур далай тогтоонгүй, зүрхэнэйнгээ уйдхар, сэдьхэлэй гунигые ажалай эршээр унтаруулан, һамбаа олон, ёохоройнгоо наадандa ерэхэ.

Поэмэ соо зураглагдаһан үйлэ хэрэгүүд лирическэ геройн зүгһөө бэшэгдээшье һаа, гансал тэрээндэ хабаатай шэнгеэр һанагданагүй, харин арад зоной. олониитын ажабайдалда хабаатайгаар ойлгогдоно.

Үбгэд хүгшэдэй үргэн доро
Үльгэр тодожо һууһамнай,
Хонин хүрбэ хүнжэл доро
Таабари таалсан
хэбтэһэмнай
Зүүдэн шэнги һайханаар
Жэн-жэн зэдэлээдхидэг, —

гэжэ дайнай үедэ үдэһэн олохон хүн өөр тухайгаа хэлэхэ байха. Эгэшэ, аханарайнгаа нааданһаа ерээд, пишага-ташага гэлдэн, һонин һорьмоо хөөрэлдэхыень һонирхон шагнадаг, өөрөө түргэн томо болоһойб даа гэжэ һанадаг тухайгаа поэдэй бэшэһые уншахадаа, эгээл тиимэл даа. тон зүб бэшэнэл даа гэжэ уншагшын һанаагаа ханаха байһаниинь дамжаггүй.

Ерээдүйн уран зохёолшод өөрөө һанаанһаа юумэ зохёонгүй, бодото байдалда хараһан үзэһэн үйлэ хэрэгүүд тухайгаа бэшэдэг болохо гэжэ Л. Н. Толстой хэлэһэн байдаг. Энэ хэлээшэнь манай совет уран зохёолшодто сэхэ хабаатай бэшэ гү? Буряад поэдэй хараһан, үзэһэн тухайгаа ульгам түрэл хэлэн дээрээ уран гоёор. уянаар шүлэглэн хөөрэһэниинь манай хүгжэнги ажабайдалай үе сагай гэршэ тэмдэг болонол! Түрэл һайхан хэлэнэйнгээ дундаршагүй баялигһаа яһала хүртэлсэһэн, хүсэ шадал нэмээдэг аршаан булагһаань яһала амсаһан лэ хадаа Лопсон Тапхаев иимэ гүнзэгы удхатай, уран найруулгатай поэмэ, шүлэгүүдые бэшэжэ шадана гээшэ ааб даа.

Шүлэг яаруулһанай хэрэггүй гэжэ баһа хэн хэлээ һэм? Зүб лэ даа! Хашан мори хэдыш ташуурдабалшни, хоёр-гурба бүншөөд лэ дүүрэшэхэ. ульгам жороо моринդо ташуурше хэрэггүй, шэхэндэш һалхинай эшхэртэр жэгдэхэнээр соёрон, урагшаа хиидэхэ. Шүлэг уншахада, эгээл иимэ — муу шүлэг уншахадаа. хашан морёор ябаһандал, бүдэр бүдэрһөөр урагшаа дабшахагүйш, харин һайн шүлэгэй мүрнүүд хурдан гүйдэлтэй мориндол урагшашни ахисатайханаар дахуулха. Л. Тапхаевай поэмые уншахада, эгээл жороо морёор уужам талаараа табилуулһандал гэжэ хэлээ һаа, ехэ алдуу болохогүй гэжэ һанагдана.

Үйлэ хэрэгүүд тухай үнгөөр баян зураг зураһандал, ялас гэмэ образуудые бии болгохонь һайшаалтай.

Хүнэй хүл гэшхэжэрхёод,
Хүлисэл гүйхаш тухагүй,
Нааданай ая
һамаргажархёод,
Гараад ябашаха мэхэгүй,
Мүльһэн дээрэхи тугалдал
Түнтэр, түнтэр, түртэрһөөр,
Залуу эрэ тахяадал,
Дүтүү ядуу хашхарһаар,
Таниһан таняагүй хүнүүдэй
Ташаа, тохоногто дадажа,
Тахимаа зэргэ нугалжа,
Татаһан дууень татажа,
Нэгэл мэдэхэдээ,
ёохортоо
Нилээн шадамар
болошоһон,
Үдэшэниинь амаралта,
субботодо.
Гэртээ һуухаа болишоһон
Хии тархидаа хабшаһан
Тиимэл залуу ябаабди.

Дүшөөд-табяад онуудай залуушуулай эгээл дуратай нааданиинь, нээрээшье, ёохор наадан байгаа. Ягаруухайнгаа дүхэригтэ дүтынгөө нүхэдөөр уулзахаш, хэр шадамар бэрхэшни, һүбэлгэн һанааншни элирхэ, хатарай долгиндо сэдьхэлээ тэгшэлэн амарха, сэнгэхэһээ гадна, наһанайнгаа инагтайшье ушарха, танилсаха сагшье болодог байгаа. Ёохорой дүхэриг соо хэды олон хүн гар гараа хани халуунаар барилсан. бэе бэеэ дүнгэлсэн, дэмжэлсэн ябадаг байгааб?

Ёохор наа... шэнэ үеын з... жа ябаа һаа... ритмическа... юугээрээшье... даа. Буряад... зохёолой эрх... һон «Гэсэр»... хатараа һэргэ... гаагай һүлдэ... байгаа даа. ...хэйнгээ түхэлы... хэреэлэн хата... найрамдалай, ... хани барисаан... тэмдэг бэшэ ...

«Ёохоройнгоо... буряад арад... һабагшатуулан, ... ярлан, омогор... энэ хатараа ...

Нара зүб, ...

Жама ёһор... гэжэ поэдэй ... гы удхатай.

Арад бүхэн... гаар улам дээш... рээ соёл бо... эрдэм бэлигэй... ханиие гамнан... һаа гадна, үе... жэ, һайжаруул... дөө деалгаж... ха юм. Тииг... һаа, хүгжэнги ... дай тоодо оро... лошогүй болон...

Поэт Л. Тап... гэжэ поэмые ... бүхэн иимэрхүү... нэгэ ондоошье ... һан байха.

Мүнөө үе ... уншагшад шанг... дэг болонхой. ... рэмэ байха г... нангин уялга. ... абажа харабал, ... хаев ажабайда... руу дээгүүр ... жороолуулангүй... софско удха ... даралай гол ... лан. эрхим ... уншагшадта бэ... дэг байна. С... харгыһаа халин... хан зохёолнууд... зэ гэжэ найдая...

Н. ...

ЭТЮД

Янгинама һара январь

Нойрһоо хүсэд сэлмээгүй байжа, үглөө бүри сонхынгоо хүшэгэнүүдые һурамхяар сэлижэрхидэг гээшэ aaбзабди. Мандажа байһан шэнэ үдэрэй тэнгэри өөдэ хилам гэжэ шэртээд, сонхо доро ургаһан арба-тарба нюсэгэн мүшэрнүүдтэй модо һөөгүүдые, саһан хүнгэрэгүүдые балай тоодогшьегүй хабди. Энэшье зүбтэй. Календариин һоор янгинама уларилтай январь һара гэхэ гү даа, али «ялалзаһан одо мүшэдтэй, дүн сагаан зүргэнүүд болон һүлэмхи һүүдэрнүүдтэй» үбэлэй эгээл дошхон хаһа газаамнай морилонхой, тас-няс гэжэ байна бшуу.

Үнгэрһэн үе сагые, мүн ерээдүйе нюурлан түлөөлдэг хуушанай Римэй Янус гэжэ бурханай нэрээр январь һара үни заяанда нэршэһэн намтартай. Шэнэ жэлые заал һаа январь һара нээдэггүйл хаш. Байгаалиин нойрһоо һэрихэ март һарада, жэлэй түрүүшын эхин һарын мүндэлэлгые манай элинсэгүүд тэмдэглэдэг байһан гэхэ. Мүнөөнэй лиtэ баримталдаг болохолоороо, январь һарые «хүхэрэгшэ» гэжэ арад хэлсэжэ эхилһэн байха. Юуб гэхэдэ, өөрөгүй тэнгэриин гүн нэгээжэ, оршон тойронхи дайдын аятайхан хүхэ үнгөөр хушагдахадань, «Январь һарын жабараараа янгинахада, гол горхонуудай мүльһэн хүхэрэн үзэгдэнэ» гэһэн ябаган үгэ мүндэлһэн юм.

Эрхэдээ хүсэд ороһон үбэлэй эгээл энэ үедэ һүрэг борбилоонуудые, хоёр-нэгээрээ, ниидэһэн затагархан хүхэ бухануудые сонхоороо абаглахал байхат. Иимэ зүдэрүү шэгыень хараxадаа, заабол хайрлажа, ядахыньшье сагта соолго соохи, үгышье һаа, хүдаг соохи уһанда ороходоо яанаб гэһэншүү бодол түрэхэт. Ямар хэбэршье һаа, эдэнэр аминдаа хайратайл шубууд ха юм.

Энэ үедэ гулабхаануудай гүбэнэлдэхые, борбилоонуудай парьялдахые огто дуулахагүйт. Эдэнэрнай жэгүүртэ дуунуудаа хабар хүрэтэр орхижо, амидаралаа залгаха эдеэ хоол бэдэржэ, хүн зоной байрануудта дүтүүр ниидэнэ ха юм. Үлэн байха гээшэ һөөл таагүй байдал гээшэ ааб даа.

Гэбэшье, жэгүүртэ эдэ ханинарнай сонхын можодо гү, али модоной мүшэр дээрэ үлгэгдэһэн хобтонуудые олохо тусгаар бэлэгтэй юм. Үглөөгүүр эртэлэжэ ерэһэн шубууд хобтонууд дээрэ тараагдаһан юумые олоод, ... бүтархай эдеэ ушарые ... буудта дуратайшуул хэды шубуудай ниидэн ерэдэгые, ямар саста ниишэ хөөрсэгэнэн байдагые тухайлаад, эдихэ хүнэһыень ноормолон һагад хэдэг байха. Үлүүсэ ехээр эдеэ хэхэдэ, һайтай, муутай.

Хүйтэн жабар ганса шубуудые бэшэ, мүн ан амитадые хүнэй байрада дүтэлүүлдэг юм. Жэшээлхэдэ, торхируу, турлааг, итаг шаазгай, шара шубуун, зана шубуун, алаг шаазгай, тэрэшэлэн үнэгэн, буга хандагай, баабгай, заримдаа шононуудшье хүн зоной байра шадар эдеэ хоол бэдэрэн түгэнишэлжэ ябаха.

Туйлай ажалша зангаараа хүн зониие гайхуулдаг тонишуул үбэлдөө гэдэһээ үлдэдэггүйл хаш. Үбэл, зуншье үглөөнһөө үдэшэ хүрэтэр тэрэ хоол бэдэрдэг ха юм. Залхууржа, зайгуултажа ябаһан тонишуулнуудые хэншье хараагүй байха. Хасууриин, нарһанай борбоосгойнуудай һамар, үбэлдөө модон соо хорожо бэеэ нюудаг элдэбын хорхой, шумуулнууд тэдэнэй эрхим эдеэ хоол болоно. Тиимэһээнь тонишуулые «ой модоной доктор» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй.

«Үбэлдөө нарамнай гэрэлтүүлдэгшье һаа, шарадаггүй» гэжэ арад зон хэлсэдэг юм. Эгээл шэрүүн уларилтай январь һарые «хабһа шарагша» гэжэ үшөө ондоогоор хэлсэдэг гээшэ. Энэмнай ямар ушартайб? Энэ ябаган үгын удхын үнгиие ойлгохын тулада юрын үнеэ хаража үзэе. Эгээл янгинама хүйтэн үдэр һалхигүй нэгэ газарта үнеэн шэбээлжэ зогсоод гү, али хэбтээд хибэдэһээ хибэжэл байха. Дулаан һарабшатай байра. ... руу орохогүй. Хабһан наранда шарүулан, бүтүү дулаа ороно гээшэ ха. Тиигэхэдээ энэ үгэмнай удхатайл болоно бшуу.

Январь һарада ондоошье ябаган үгэнүүд мүнөөлэнхэй. Мишэгэйн буланда дүтэлхэ; долинуудаараа һэбижэ дулаасаад, һабарнуудаа бэе дороо галиун нюуха; тахяа ганса һабар дээрээ зогсохо: хирээнүүд һүрэгөөрөө ниидэн хааганалдаха. Энэ мэтээр хүйтэнэй ойртоһые зүгнэнэ. Тиихэдэ пээшэн соо хүүеһэн гал шад уланчаар носожо, соргоор гараһан утаанайнь тэнгэри тулама дээшээ бөөгнэрэн гарахада, мүн лэ хүйтэниие хүлеэ гэлсэдэг.

Энэ һарада хэды хүйтэн, һалхитай, юрэдөө, хэды шэрүүн уларилтай байдаашье һаань, һарын хуушаар гэрэлтэ үдэрэй нэгэ час хахадаар хараа байса нэмэһэн тухэлтэй болодог. Мүн лэ дулаанай амин, амисхаал дүтэлөөл ёһотой. Энээн тухай шубуудай аймагта болоһон бага зэргын шаг шуулан, хөөрсэгэнэлдөөн һанууулна. Наранай элшээр билтарһан үдэрнүүд бүри олоширжо, дэлхэй дээрэхи амитай голтой бүхы юумэ баясуулна. Хабарнай тиимэ холол бэшэл хаш.

Иигэн тиигэн янгинама январь һарамнай бага зэргэ зөөлэрһэн шэнги хубилалтануудаараа манаа баясуулан, хуушан хэбээрээ уларилаа ээлжээтэ һара— февральдаа дамжуулна.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үбэлэй угалзанууд.

Авторай фото.

МЭЛЭЖЭ БАЙГААД... ЭРИТЭ БАРЯАД

Хасуури шиг нойтондо дуратай ургамал хадаа газарай ...һэ бүрин бүтэн, амидаралта шэмэ шүүһэтэй байлгаха ... байгаалиингаа табисуурта уялгые дүүргэдэг модон ... Мүнхэ ногоон хүжэтэй хасуури болон нарһан жэлдээ ерэйд ол хэдэхэн сантиметрээр ургадаг модод юм. Тиимэһээ ...ие гамнаха, тэдэнэй хэм хэмжээе арьбадхаха шухала ...жэ газетымнай 1985 оной декабриин 21-нэй номерто толилогдоһон «Ямархан хасуури шэмэглэхэбта!» гэжэ статья соо тэмдэглэгдээ бэлэй. Тэрэшэлэн зүбшөөлгүйгөөр хасуури, нарһа отолжо болохогүй, хулгайгаар декабрь һарада ...отолоһон энэ модоной түлөө 22 түхэриг яла абтаха гэ... һануулга газетээр дамжуулагдан хүн зондо хэлэгдээ бэлэй.

Шэнэ жэлэй һайндэрэй ур... республикымнай томо ... городуудта, поселогууд... 50 мүнгэнһөө 2 түхэриг ...гэтэр сэнтэй нарһан модо... хүн зондо яһала хүр... худалдагдаа. Энээнтэй зэргэ республикын Ой модоной ажахын министерствын үүсхэлээр хэдэн шалгалта эмхидхэгдэһэн байна. Ой соо хасуури отолхо хорюултай гэжэ мэдэжэ байгаад, хурса эритые бариһан заримашуулые энэ шалгалта элирүүлбэ.

Заудинска ой модоной ажахын бүлэг хүдэлмэрилэгшэд декабриин 24-дэ тиимэ шалгалта үнгэргэһэн байна. Хэд хуули бусаар хасуури отолоод ябааб гэбэл, М. Б. Дашиев. Г. А. Гусев, Ц. Д. Ламажапов, В. Ф. Алексеев, А. П. Масленников, В. Д. Анч, Д. Ф. Серебренников, А. М. Киреев гэгшэд. Улаан-Үдэ хотын 15-дахи СПТУ-гай үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд болохо эдэ нүхэднай иигэжэ һурагшадтаа таагүй жэшээ харуулжа ябана ха юм. Ямаршье зүбшөөлгүйгөөр шэлбүүһэтэ модо отолһонойнгоо түлөө эдэнэр дүн хамта 110 түхэриг яла түлэхэ баатай болоһон байна. Гэхэтэй хамта, үбэлэй һаранууддa шэлбүүһэтэ модонуудые зүбшөөлгүйгөөр отололго хорюултай гэжэ тэдэнэр һайнаар мэдэжэ байгаа ёһотой. Тиигэжэ Шэнэ жэлэй таатай зохид «бэлэгүүдые» гэртэхиндээ бариһан байха юм.

Декабриин 28-да Тальцы һууриин шадар жолоошон А. А. Чаплинский 3 нарһа отолоод ябатараа, балшыса баригдаа. Тэрэ 66 түхэриг яла түлөө.

Харин нүхэд А. Е. Пустовалов И. А. Панов хоёр эдэ бүгэдые һайнаар ойлгожо. Улаан-Үдын ой модоной ажахы ошожо, 5 нарһа отолхо зүбшөөл абаһан байгаа ха. Ой руу ошожо, нарһанай хүжын хангалда тэдэнэр тархияа нэгэ бага мэнэржэ, ерэһэнэйхиие 10 нарһа унагааба. «Нюу нюутар нюргаарнь гараха» гэһэн үгэ бии. Эгээл энэ үгын удха баримталан, хулгайгаар отолһон модоёо тушааxaһаа байтагай, үшөө 110 түхэригэй яла түлэжэ һалаха баатай болоо. Өөһэдтөө Шэнэ жэлээр бараг лэ һайн «бэлэг» «тохобо» ха.

Хүхюун дуунуудаар, халуун үреэл үгэнүүдээр, шог зугаагаар зэдэлһэн Шэнэ жэлэймнайшье һайндэр үнгэржэ, түүхэдэ орошобо. Городой талмайнууд дээрэ табигдаһан жэбжэгэр үндэр хасууринууд гоё һайханаар шэмэглэгдээд, багашуул болон ехэшүүлыешье баясуулна. Айл бүхэнэй гэр соо табигдаһан ёһото нарһан. мүн хэмэлшье хасууринууд Шэнэ жэлэй дэмбэрэлтэ һайхан шэмэг болоо. Иимэ үдэрэй болохо дүтэлхэ тума хүн бүхэн һайн зохидхон хэрэг хэжэрхихэ гэжэ хүсэдэг гээшэ. Гэбэшье, буруу тээшээ һанаатай, бэлэхэн арга мүрнүүдые бэдэрхэ дуратайшуул хуули бусаар нарһа отолжо ябаһаар баригдажа, гансашье гэртэхин, түрэлхидэйнгээ бэшэ, олониитын дура гутаана ха юм. Эдэнэртэй эблэршэгүйгөөр тэмсэел!

В. НАГАЕВ,
Буряадай АССР-эй Ой модоной ажахын министерствын таһагые даагша.

ХҮҮГЭД ТУХАЙ ШОГ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

ОДОО ГАЙХАЛТАЙЛ!

— Эжы., хаана түрөө һэмта?
— Агада, хүбүүмни.
— Аба хаана түрэһэн бэ?
— Хэжэнгэдэ.
— Би хаана түрэһэнбиб?
— Улаан-Үдэдэ.
— Одоол гайхалтайл, булта ондо ондоо нютагта түрэһэн аад, хэдыдээ хаана суглараад, хамта байдаг болоһон гээшэбибди, жэгтэй байна!

ҺҮҮДЭРЭЭ ХАРААД...

Газаа гурбатай хүбүүхэн наадажа ябатараа, ута һүүдэрээ хараад. намнажа оробо. һүүдэрынь хүсэгдэхэ юм бэшэ, эсэтэрээ намнана. Эсэхэдээ һууба, һүүдэрынь баһа һуулсажа амарба хэбэртэй. Амаржа бодоод харахадань, һүүдэрынь баһал бодолсоод байба. Гэр тээшээ ошоходонь, дахалсаад ябалдаха юм.

— Эй, үбэштэй байнаб даа, дахасалдаад ябаха юумые юундэ хүлэй зоболон намнаба гээшэ һэнбиб!— гэжэ хүбүүхэн гайхаба.

ҮҺЭЭ АБХУУЛЖА БАЙХАДАА...

Абань зургаатай хүбүүнэйнгээ толгойе мохоошог хутагаар хюһажа, нилээн үбдэхөөнэ. Хүбүүн зүрхэтэй, тэсэмгэй байха гэжэ нюдоо аняад, шүдөө зуугаад һуухаяа ехэл оролдобошье, тэсэжэ ядаад, һэмээхэн нюдэнһөө нёлбоһо гаргана ха.

Энэ үедэ хүршын һая туталлаһан үнеэн тугалаа эрижэ, муухайгаар моорэбэ. Хүбүүн тэсэжэ ядаад хэлээ һэн:

— Оо, аба. үнеэнэй толгойе баһал үбшэнтэйгөөр хюһаналтай,— гэжэ гоншон дуугараа һэн.

АЛИНИИНЬ БОРБИЛООБ!

— Ши һургуулида ябадаг хадаа мэдээ ёһотойш. модондо хүхэ буха борбилоо хоёр һууна, алиниинь борбилооб?

— Юуень мэдэжэ ядаха юм, хүхэ бухын хажууда һуугша борбилоол даа.

ҮСЭГЭЛДЭР ХЭНШЬЕ БАЙГААГҮЙЛ

— Ши юундэ бархирбаш?
— Үүдэ мүргөөд, эндээ обойшооб.
— Харуулал даа. хэээ иигэобши?
— Үсэгэлдэр үдэшэ...
— Үсэгэлдэр иигэһэн аад, мүноо болгоод, юундэ бархирха юм?
— Теэд үсэгэлдэр гэртэ хэншье үгы байгаал... Хэндэ мэдүүлхэ байгаабиб?

Б-Б. НАМСАРАЙН суглуулбариһаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ». «Нарин тоосоогоор хэмжэжэ гаргаха». «К. Ливингстоной хандалгада М. С. Горбачёвой үгэһэн харюу»— ТАСС-ай материал. «КПСС-эй XXVII съездые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Шэнэ заншалай мүндэлэлгоор!» —Т. Собинковагай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVII съездые угтуулан». «Третьяковой бригадын миллион» — С. Богуславскиин статья. «Шанарай нөөсэнүүд» — хүдөө ажахын шэнжэлэл. «Бидэ хэндэ хэрэгтэйбибди» —В. Медведевэй статья. «ВЭМ-дэ мэргэжэл түгэс хүнүүд хүдэлдэг» —П. Натаевай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVII съездые угтуулан». «2000 он хүрэтэр баримталха гадаадын экономическа стратеги» —АПН-эй корреспондент Г. Спиридоновой статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын галханай материалнууд. Соносхолнууд.

СЭНХИР ...

НЭГЭДЭХИ ...

Москва. 9.00 ... 9.45 — Дуу, ха... ка» ансамблиин ... — «Гэр бүлэ ... 10.40 — «Бурат... кэ». 11.10 — ... байлга» програ... 12.00 — Форте... мэй концерт. ... фильмнүүдэй ... фестивалиин ш... фильм. «Велик... ан?». 13.15—«Бу... бүхэндэ». 13.45 ... рагай искусство... рантул» — теле... «Мүнөөдэр—түб... рэ». 15.55 — ... үргэлжэлэл. 16... фильм. 16.45 — ... клуб». 17.30 — ... аймагта». 18.30 ... манс. Вальс». 1... фильмнүүд 17.35 ... циркын програ... «О бедном гусе... слово». 1-дэхи ... «Время». 22.35 ... гусаре замолви... дохи сери. 23.55 ... нин.

ХОЁРДОХИ ...

Москва. 9.00 ... гимнастика. 9... энхэ байха гэ... Баримтата филь... Шатарай һургуу... «Үглөөнэй почто... тэ дамжуулга. ... луушуулай коман... да хоккейгээр ... пионат. СССР-эй... суглуулагдамал ... 12.25 — Домро... — «Гостья из бу... хи сери.

Улаан-Үдэ. 14... хэлэнэй хэшээл. ... тохондо уринаб... «Алтан булаг» ... нах. Буряадай ... шодой холбоон... Мультфильм.

Москва. 15.45 ... жэлэй эхиндэхи ... кусство. 16.35 ... зорюулагдаһан ... —«Волшебная бе... фильм-концерт. ... хэйн һониной дэ... — Киноэтюд. 19... бузов. «Старо... дия». Москвагай... скиин нэрэмжэ... скэ театрай филь... — Баримтата фи... «Амгалан нойр... шуул». 21.15 ... фильм. 21.25 ... дамжуулга. 22.00 ... 22.35 — «Оро... искусствын фест... церт.

Редак...
Р. Б. ГАР...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-96, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21. 2-57-65, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-00304. Заказ № 3. Индекс 04649